PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5 LEI

ANUL VIII » NR. 361 » 23 – 29 iunie 2012 » Săptămînal realizat de Editura Polirom şi „Ziarul de Iaşi“ » supliment@polirom.ro

CRONICĂ DE CARTE

The Truman Show

Florin Irimia

Integrala prozei scurte a lui Truman Capote este un adevărat regal al talentului unui scriitor care a cucerit limba engleză cu stilul său aparte.

ÎN » PAGINILE 10-11

Mediul artistic, la unison în apărarea ICR

TIFF Sibiu a zburat din cuib

Veronica D. Niculescu

La a şasea ediţie, TIFF Sibiu a reuşit să devină un festival complet diferit de cel de la Cluj, avînd de-acum o identitate aparte şi, în sfîrşit, funcţionînd cu un public local interesat de noile direcţii, foarte precis conturate.

ÎN » PAGINILE 8-9

Micul Cannes al debutului în roman

Dan Daia

Doi autori români au trecut deja pe la Festivalul de la Chambéry: Corina Sabău (în 2011, cu romanul *Blocul 29, apartamentul 1*, Polirom, 2009) şi Marta Petreu (în 2012, cu romanul *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului*, Polirom, 2011).

ÎN » PAGINILE 12-13

Admiratori sau contestatari fervenţi ai actualei conduceri a Institutului, de la artişti la animatori culturali s-au solidarizat în faţa pericolului real ca misiunea ICR să fie radical modificată. Majoritatea covîrşitoare a mediului artistic a fost de acord că rolul instituţiei în promovarea culturii contemporane româneşti a fost unul esenţial în anii din urmă. „Suplimentul de cultură” vă propune să descoperiţi în acest dosar un puzzle de reacţii şi proteste nemaiîntîlnit într-o lume culturală extrem de divizată, cum e cea din România.

Citiţi dosarul realizat de George Onofrei ÎN » PAGINILE 3-5

FURTUL LA MARGINILE EUROPEI

» **Radu Pavel Gheo: „Aici, la marginile Europei, «*ou tout est pris à la légère*», nu-i aşa?, aici îţi ceri scuze că ai furat şi mergi mai departe“.**

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Aruncarea buzduganului

Lucian Dan Teodorovici

Există perioade cînd a-ți exprima o opinie politică în România devine un act necugetat. Rostită în asemenea momente, ea îți poate transforma brusc amicii în dușmani, căci extrema de gîndire în care am fost conduși nu mai acceptă urme de nuanță, interpretarea nu mai poate fi decît *una singură*, orice ieșire în afara ei transformîndu-te în ochii celorlalți în ticălos. Sînt convins că, indiferent de opțiunile politice, mulți au putut face aceeași observație. Situația e mai mult decît anormală pentru o democrație – și totuși, acceptăm această ură larg răspîndită, apărată și alimentată uneori de grupuri de opinie virulentă, ca pe un dat, fără a ne întreba de unde vine.

Am îndrăznit în ultimele zile să pun sub cîte un semn de întrebare patima unidirecțională cu care a fost întîmpinată mai întîi știrea privind plagiatul lui Victor Ponta, apoi arestarea lui Adrian Năstase și încercarea sa de sinucidere. Mă refer doar la aceste cazuri, încă atît de aprinse, pentru că raportul la numeroase altele m-ar obliga la un articol imposibil de ținut în limitele acestei rubrici. N-am contestat nici o clipă întemeierea suspiciunii de plagiat sau motivele condamnării fostului premier. Mai mult, permițîndu-mi păreri personale, am pornit de la ideea că plagiatul e incontestabil, iar condamnarea e perfect îndreptățită, chiar dacă nu cunosc în amănunt, la fel ca mulți alții, datele procesului lui Adrian Năstase.

Însă tocmai pentru că vedeam lucrurile așa, mi-am permis să observ și faptul că, dincolo de toate, există un om care profită din plin de aceste scandaluri. Și, dacă în sine plagiatul lui Ponta e revoltător, m-aș fi simțit într-o țară normală în cazul în care el ar fi fost descoperit cu adevărat de presă, nu folosit ca armă într-un război. Sau dacă vina lui Adrian Năstase e de netăgăduit, în opinia multora dintre cei care l-au antipatizat teribil în perioada guvernării sale (printre care m-am numărat și eu), m-aș fi simțit mai bine ca el să ajungă în închisoare în urma unei decizii judecătorești ce nu lasă loc de dubii, care să-mi confirme independența justiției. Și să nu simt că există multe lucruri nespuse, să nu întrezăresc în spatele hotărîrii rînjetul mulțumit al vreunui om cu o mare putere în statul român.

Sigur că, aducîndu-l în discuție pe Traian Băsescu, te expui deja și unui risc al penibilului, nu doar al „delictului“ de opinie în ochii celor din jur. Pentru că președintele a reușit să inculce o idee devenită clișeu: pentru orice vină minoră, lumea arată cu degetul spre el. Ironiile susținătorilor, de mult lipsite de orice urmă de sare și piper, se învîrt în categoria: „Afară plouă. Băsescu e vinovat“. Fără a-și da seama respectivii că, astfel, îl cauționează practic pe președinte de orice vină reală. Fără a-și da seama că, asumîndu-și cu candoare clișeul propagat chiar de oamenii de la Cotroceni, se așază confortabil într-o capcană. Măcar la nivel de idee.

N-o fi vinovat în cazurile de față Traian Băsescu. N-am date clare să susțin că domnia sa se află în spatele dezvăluirilor privind lucrarea de doctorat a lui Victor Ponta, la fel cum mi-ar fi greu să susțin cu argumente clare că justiția, în cazul Năstase, a fost în vreun fel influențată. Dar, așa cum spuneam mai sus, măcar la niște semne de întrebare am dreptul, căci președintele însuși, dintr-o vanitate dusă la extrem, ne-a învățat de-a lungul vremii că ține să-și pună apăsat semnătura asupra mai tuturor scandalurilor politice importante din România. O semnătură pe care domnia sa o vede ca un fel de „Z“ din filmele cu Zorro ale copilăriei noastre. O semnătură pe care eu îmi permit s-o aduc însă în spațiul românesc, amintindu-mi de zmeii din basme care-și semnalau prezența prin aruncarea, de departe, a unui buzdugan.

Buzduganul e semnătura lui Traian Băsescu. Și e greu de uitat, spre a da un unic exemplu, că înaintea izbucnirii celor două scandaluri pomenite, președintele a ieșit la rampă, ironizîndu-l pe Ponta exact pe seama titlului de doctor obținut și, mai mult, insistînd pe strînsa legătură pe care acesta a avut-o cu Adrian Năstase. Personal, am simțit în acel discurs o aruncare a buzduganului. Peste cîteva zile, lucrurile au devenit mai clare.

Încă o dată: ar fi greu, poate chiar ridicol, să contești plagiatul premierului sau condamnarea fostului premier. N-am nici cea mai mică intenție s-o fac, cum n-aș avea nici cea mai mică plăcere să-l scuz pe vreunul dintre ei, dimpotrivă. Însă mă simt descurajat la gîndul că asemenea lucruri, care într-o formă sau alta sînt de competența justiției (fie ea „justiție academică“ în cazul Ponta), apar mai degrabă ca acțiuni de gherilă în cadrul unui război ce nu e al meu, dar la care sînt obligat să asist. Iar acțiunile de gherilă, indiferent cît de drepte (îmi) pot părea, nu sînt în fond acte de justiție. Unde mai pui că, devenind obișnuință, adversarul se va simți oricînd îndreptățit să preia același mod de operare. Căci, precum în basme, aruncarea buzduganului nu e doar o semnătură, e totodată și o provocare.

TEO & GHEO

ROMÂNII E DEŞTEPŢI

La marginile Europei

Radu Pavel Gheo

De cîtva timp, de la răsunătoarea poveste a unui ministru al Educaţiei plagiator, s-a umplut presa de discuţii şi comentarii despre plagiat, etică academică, reguli şi nereguli. Iar mai de curînd, de cînd a apărut şi acuza la adresa prim-ministrului Victor Ponta, scandalurile plagiatelor au căpătat anvergură internaţională.

Unele ziare au publicat deja extrase fotocopiate din lucrarea de doctorat a prim-ministrului şi, în paralel, din cărţile de unde se presupune că a plagiat. Similitudinile, mult prea multe, le vede şi un profan: dacă aşa stau lucrurile, Victor Ponta a plagiat. Aşadar, după ce am început timid, cu reţele de hoţi din străinătate, am trecut la furturile de anvergură, prin firme offshore şi contracte dubioase cu statul. Oamenii mai rafinaţi au practicat însă un furt mai elevat, căci asta este de fapt plagiatul: furt intelectual. Şi aici am pornit de la simpli profesori universitari, am avansat la miniştri, iar acum s-ar părea că avem un premier plagiator. Iată o parte din imaginea României în lume: ţara în care fiecare fură de unde poate şi cît îi permit educaţia şi poziţia socială. Iar consecinţele sînt minime.

Oare nu se merge (adică nu merg) prea departe cu clişeul românilor descurcăreţi, „hoţomani“ şi şmecheri? Nu generalizez excesiv? E greu de crezut că spiritul moral al unui întreg popor poate fi într-atît de corupt, încît furtul să devină regulă.

Greu de crezut, dar nu imposibil. După ce experienţa cîtorva decenii ne-a arătat că succesul în viaţă e asigurat mai degrabă de un tun bine făcut decît de truda onestă, după ce am văzut cum descurcăreţii şi învîrtitorii devin modele de succes, se creează reflexe, obiceiuri, chiar tradiţii ale furtişagului, de orice fel ar fi el.

Cazul Ponta a încins cel mai tare spiritele, fiindcă îl implică pe liderul guvernului unei ţări europene şi fiindcă, venind după cazul Mang, fostul ministru al Educaţiei, acuzat şi el de plagiat, cu probe chiar mai solide, începe să contureze un model de succes prin înşelăciune. Doar că, dacă mai urmăreşte cineva jalnicele talk-show-uri televizate sau mizerabilele comentarii la articolele din presa online, va vedea cîtă indulgenţă arată oamenii faţă de un gest atît de descalificant pentru un intelectual. La urma urmei, cum se întreba o moderatoare de la Realitatea TV, asta e problema naţiunii acum, cînd românii „mor de foame“? Posibilul plagiat al lui Ponta? Acum ne-am găsit să fim morali?

Şi dacă ar fi numai atît. Citesc însă, siderat, o declaraţie - în ziarul „Adevărul“ din 20 iunie – a lui Răzvan Theodorescu, altfel un intelectual de înaltă ţinută: „În Europa pentru aşa ceva se demisionează, dar la marginile Europei e suficient şi dacă îţi ceri iertare. El [Victor Ponta] poate să-şi facă o «mea culpa» şi să meargă mai departe ca prim-ministru“. Aşadar aici, la marginile Europei, „*ou tout est pris à la légère*“, nu-i aşa?, aici îţi ceri scuze că ai furat şi mergi mai departe. O spune un istoric al culturii, el însuşi posesor de doctorat, care ştie foarte bine care e diferenţa între beneficiile obţinute după ani de muncă şi cele înhăţate printr-o şmecherie de la marginile Europei.

Bănuiesc acum de ce le vine atît de greu universităţilor româneşti să achiziţioneze softuri antiplagiat. Riscurile sînt imense: dacă ne trezim că trei sferturi din doctorii făcuţi după 1990, azi profesori şi conferenţiari universitari, şi-au clădit întreaga carieră pe un fals? Ne strică nu doar imaginea noastră despre noi înşine, ci şi imaginea României în lume. Şi-apoi nu putem fi atît de cinici sau de masochişti încît să spunem că nu avem cercetători, profesori sau doctori în ştiinţe de înaltă ţinută intelectuală şi morală, care şi-au cucerit locul pe care îl merită prin muncă cinstită.

Adevărat, avem şi astfel de oameni. Ei propagă peste graniţe un alt model academic. Din păcate, îl propagă şi fizic, nu doar simbolic: cei mai mulţi au părăsit această margine de Europă invocată de domnul Theodorescu şi azi au titluri academice la universităţi veritabile.

SUPLIMENTUL LUI JUP

MOBILIZARE FĂRĂ PRECEDENT ÎN LUMEA CULTURALĂ

Mediul artistic, la unison în apărarea ICR

Ordonanţa de Urgenţă prin care Institutul Cultural Român trece de sub autoritatea preşedintelui în subordinea Senatului a declanşat poate cea mai coerentă mişcare de protest a intelectualilor din istoria recentă. Admiratori sau contestatari fervenţi ai actualei conduceri a Institutului, de la artişti la animatori culturali s-au solidarizat în faţa pericolului real ca misiunea ICR să fie radical modificată. Majoritatea covîrşitoare a mediului artistic a fost de acord că rolul instituţiei în promovarea culturii contemporane româneşti a fost unul esenţial în anii din urmă. „Suplimentul de cultură“ vă propune să descoperiţi în acest dosar un puzzle de reacţii şi proteste nemaiîntîlnit într-o lume culturală extrem de divizată, cum e cea din România.

Dosar realizat de George Onofrei

La început a fost Ordonanţa

Guvernul a adoptat pe 13 iunie Ordonanţa de Urgenţă nr. 27/2012, prin care ICR trece de sub autoritatea preşedintelui în subordinea Senatului, care, în termen de maximum 15 zile, numeşte atît conducerea operativă a institutului, cît şi membrii Consiliului de conducere. Conducerea operativă a institutului va fi asigurată de un președinte, cu rang de secretar de stat, ajutat de doi vicepreședinți, numiți și revocați în/din funcție de plenul Senatului, cu votul majorității senatorilor prezenți, la propunerea Biroului Permanent al Senatului. Mandatul vicepreședinților va fi de patru ani, cu posibilitatea reînnoirii.

O zi mai tîrziu, președintele ICR, Horia-Roman Patapievici, a susținut în cadrul unei conferințe de presă că soarta instituției a fost pecetluită prin acest act normativ, dînd ca exemplu funcționarea CNSAS și CNA.

La eveniment au participat numeroși artiști și oameni de cultură care au colaborat cu ICR de-a lungul timpului, printre care s-au numărat Cristi Puiu, Andrei Șerban, Alexandru și Ada Solomon, Grigore Leșe, Dan Dediu, Mihai Mihalcea, Ada Milea, Voicu Rădescu sau Cristina Modreanu.

„Părerea mea este că această ordonanță nu urmărește depolitizarea, ci contrariul – politizarea Institutului Cultural Român“, a spus Patapievici, arătînd că mai sînt instituții care funcționează în acest fel, dînd ca exemplu Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), în care alegerea membrilor se face după un algoritm politic, iar aceștia votează ca atare, președintele ICR menționînd că a fost membru în CNSAS.

„Se va ajunge la aberații în funcționarea ICR, pentru că elementele politice vor intra din Parlament în Institutul Cultural Român“, a mai spus Patapievici.

„Părerea noastră este că ne aflăm în fața unei grave involuții instituționale. (...) Singura concluzie este că ICR are soarta pecetluită și asta nu îi afectează pe cei trei membri ai conducerii, noi oricum plecăm cînd ni se termină cel de-al doilea mandat, în ianuarie 2013. (...) Nu este un discurs al conducerii, ci al culturii instituționale pe care am creat-o aici“, a adăugat Patapievici, subliniind că se va pierde tot ceea ce a reușit echipa de la ICR să facă în acești ani.

„Trecerea ICR în subordinea Parlamentului este o decizie de democratizare a instituției și are menirea de a se transforma într-o structură mai transparentă. Folosirea fondurilor publice trebuie să fie la adăpost de orice suspiciune, or, printr-un mecanism transparent și democratic de control parlamentar acest lucru se poate îndeplini“, a declarat purtătorul de cuvînt al Guvernului, Andrei Zaharescu.

O motivaţie demnă de cascadorii rîsului

Textul introductiv al Ordonanței, prin care sînt justificate modificările aduse Legii ICR (356/2003), vorbește, într-un limbaj potrivit unor compuneri școlare, despre lupta împotriva globalizării, „efecte profund negative ale unor stări de lucruri“ și „apartenența la națiunea română“. Iată o selecție a celor mai „hazlii“ formulări:

» „Avînd în vedere necesitatea consolidării și amplificării, sub diferite forme, a relațiilor culturale cu comunitățile românești de peste hotare, în scopul păstrării și perpetuării identității naționale, deziderat de o importanță deosebită în contextul fenomenului de globalizare, inclusiv culturală (...)“;

» „luînd în considerare faptul că neadoptarea măsurilor propuse prin prezenta ordonanță de urgență va duce, pe de o parte, la prelungirea efectelor profund negative ale unor stări de lucruri care tind să afecteze, cu titlu de permanență, sentimentul de apartenență la națiunea română a celor stabiliți, vremelnic, în alte state“;

» „în considerarea faptului că elementele prezentate vizează interesul public, astfel încît acestea constituie o situație de urgență și extraordinară a cărei reglementare nu poate fi amînată“.

Apoi au curs protestele

Alianța pentru o Românie Curată a postat vineri, 15 iunie, pe site-ul organizației, un protest față de trecerea ICR sub autoritatea Senatului prin ordonanță de urgență.

„Societatea civilă, precum și organizațiile de monitorizare a democrației au condamnat adesea practica neconstituțională și nedemocratică a legislării prin ordonanțe de urgență. De aceea, protestăm și de această dată față de intenția declarată a Guvernului de a regla situația Institutului Cultural Român prin intermediul unei asemenea ordonanțe. În vreme ce monumente istorice precum Hala Matache se distrug zilnic fără nici o intervenție, cum poate fi justificat caracterul de urgență de la ICR?“, spun semnatarii protestului online.

În text se mai precizează că Institutul Cultural Român a fost supus unui control prelungit al Curții de Conturi, astfel încît, „indiferent de criticile care se pot aduce acestei instituții sau unor persoane care o conduc, e limpede că nu există nici un motiv care să justifice urgența“. „Nu are loc nici un jaf al banului public sau vreo altă amenințare la adresa culturii din partea acestei instituții“, spun semnatarii.

„Printre semnatarii acestui apel există unii care au criticat în decursul anilor ICR și conducerea sa actuală“, mai atrag atenția aceștia.

Protestul a fost de la bun început semnat de scriitorul Norman Manea, cineastul Corneliu Porumboiu, Cristian Pârvulescu (Asociația Pro Democrația), Alina Mungiu Pippidi (Societatea Academică din România), scriitorul Vasile Ernu (Critic Atac), Cristina Guseth (Freedom House Romania), Răzvan Bobulescu (Alma Mater), Roxana Wring (Asociația Pro.Do.Mo), Ștefan Vlaston (EDU CER), Cristian Ghinea (Centrul Român de Politici Europene), Radu Nicosevici (Academia de Advocacy).

Totodată, Alianța pentru o Românie Curată a solicitat Avocatului Poporului să demareze de urgență procedurile pentru atacarea, la Curtea Constituțională, a OUG Nr.27 din 13.06.2012.

O altă petiție, inițiată pe site-ul petitiionline.ro, a fost lansată pe 15 iunie și a atras peste 3.500 de semnături pînă la ora scrierii acestui articol.

Primele 2.500 de semnături au fost depuse la Registratura Guvernului României luni, 18 iunie. Tot luni au fost organizate două proteste. Primul a avut loc în dimineața zilei, în fața sediului Ambasadei Canadei la București. Circa 30 de artiști și profesioniști din cultură, printre care Cristi Puiu, Mihai Mihalcea, Voicu Rădescu și Florin Iaru, au cerut simbolic „azil cultural într-o țară care nu face discriminare pe bază naționalistă“.

continuare în paginile 4-5

AZIL CULTURAL

Circa 30 de artişti şi profesionişti din cultură, printre care Cristi Puiu, Mihai Mihalcea, Voicu Rădescu şi Florin Iaru, au cerut simbolic „azil cultural într-o ţară care nu face discriminare pe bază naţionalistă“.

continuare din pagina 3

„Uitați-vă la toți oamenii ăștia și întrebați cîți sînt pro Băsescu“, le-a declarat jurnaliștilor și regizorul Cristi Puiu.

Cîteva sute de persoane au participat seara, la sediul Institutului Cultural Român (ICR), la „Mișcarea papioanelor“, un protest pașnic organizat de Asociația Română pentru Cultură, Educație și Normalitate (ARCEN). Manifestanții au purtat papion, cu trimitere la accesoriul vestimentar al lui Horia-Roman Patapievici. La început s-a încercat limitarea spațiului ocupat de participanții la protest la trotuarul din fața sediului ICR, dar, dat fiind numărul acestora, acest lucru nu a fost posibil, astfel că toată porțiunea de stradă din apropierea institutului a fost plină. La finalul protestului au fost mai multe minute de aplauze.

Reprezentantul ARCEN a ținut să îi spună fostului prim-ministru Mihai Răzvan Ungureanu, venit la manifestație cu papion la gît, că organizatorii nu doresc politizarea acesteia. De la eveniment nu a lipsit nici un cunoscut „purtător de papion“, după cum s-a prezentat membrul PDL Theodor Paleologu. În mulțime au putut fi văzuți Cristi Puiu, Hanno Hoefer, Mihai Chirilov, Andrei Crețulescu, Răzvan Ion, Vasile Ernu, Iulia Popovici și jurnaliști din cultură veniți de această dată la ICR pentru a-și manifesta sprijinul față de instituție.

Cuvintele susţinătorilor

Foarte multe personalități ale vieții culturale au susținut prin comunicate sau declarații oferite presei activitatea ICR sub mandatul actualei conduceri, fără a-și exprima neapărat susținerea față de persoanele acestora.

Cristi Puiu, unul dintre promotorii noului val al cinematografiei românești, premiat la Festivalul de la Cannes, a explicat pentru France-Presse forța de mobilizare a artiștilor în favoarea Institutului Cultural Român (ICR), care a contribuit la „spargerea stereotipurilor“ despre România în străinătate.

„Din nefericire, de fiecare dată cînd se produce o schimbare a guvernului în România, nou veniții la putere aruncă la coșul de gunoi tot ce a fost făcut pînă atunci, chiar și lucrurile care funcționează bine. Ei vor să își pună amprenta asupra istoriei și se apucă să distrugă. Institutul Cultural Român funcționează extraordinar de bine. Ceea ce se întîmplă astăzi cu Institutul nu a făcut obiectul niciunei consultări, deși îi privește pe toți cetățenii, întrucît ce s-a întîmplat la ICR se poate întîmpla și în alte instituții.“

Întrebat de ce este atît de important ICR pentru artiștii români, într-o țară care a ieșit de 23 de ani din comunism, Puiu a spus că, în trecut, cineaștii români au trebuit să se confrunte cu sentimentul nonapartenenței la cultura europeană.

„În urmă cu zece ani, cînd am mers în străinătate și am spus că vin din România, nu se vorbea decît despre Nicolae Ceaușescu și de Nadia Comăneci. Asta era tot. Cinematografia română nu exista. În prezent, toate aceste lucruri s-au schimbat radical. Am ieșit din aceste stereotipuri“, a spus Cristi Puiu. „Am ieșit din aceste stereotipuri nu doar datorită nouă, artiștilor, ci și datorită ICR, care cu răbdare a promovat cinematografia română în străinătate, a stabilit conexiuni cu festivaluri prestigioase precum cel de la Cannes, punîndu-ne totodată în legătură cu producători, artiști și critici din străinătate“, a adăugat regizorul român.

De altfel, într-un comunicat remis presei vineri, 15 iunie, mai mulți cineaști români și-au exprimat sprijinul față de ICR. Cristian Mungiu, Corneliu Porumboiu, Cătălin Mitulescu și Cristi Puiu au criticat decizia Guvernului.

„Îmi este greu să cred că Institutul Francez, Institutul Goethe sau British Council ar fi devenit ceea ce sînt acum dacă ar fi funcționat ca o minge de ping-pong între diverse partide politice“, a spus Corneliu Porumboiu. „Cultura, pentru mine, e dincolo de politică și de gusturi personale, iar politica culturală trebuie făcută de oameni specializați în management cultural. Institutul Cultural Român a format și are acum acești oameni și ar fi păcat ca, încă o dată, s-o luăm de la început“, a mai argumentat acesta.

Pentru Cristian Mungiu, demersul Guvernului este „o epurare de cea mai oribilă speță – la fel de reprobabilă ca una etnică, ideologică sau rasială“.

„Ce e grav e că această schimbare referitoare la ICR s-a făcut printr-o ordonanță de urgență de către aceiași oameni care considerau – parțial îndreptățit, de altfel –, acum trei luni, că o asemenea modalitate de decizie e improprie și nedemocratică. Acum nu li se mai pare nedemocratică și acționează exact ca cei pe care îi criticau, neavînd nici măcar delicatețea de a simula o dezbatere publică. Nu pare să conteze decît înlocuirea grabnică și fără judecată a tuturor celor asociați cu puterea dinainte, fără nici o analiză a competențelor și a rezultatelor lor. Există pericolul ca, odată cu conducerea, să fie aruncați peste bord și profesioniștii care au făcut instituția să funcționeze și să fie distruse structuri, programe, inițiative care au funcționat foarte bine – doar pentru că sînt implementate de cei dinainte“, a spus Cristian Mungiu.

„În ce îl privește pe Horia-Roman Patapievici, dacă mîine îi va da cineva cu o cărămidă în cap, din păcate cred că vor fi foarte mulți compatrioți de-ai noștri care vor jubila și care vor considera că a primit ceea ce merită – sentimentul este că ne aflăm în plină mineriadă, mai lipsesc doar minerii. E dezarmant să constați că după atîția ani ne aflăm tot acolo și e înspăimîntător să trebuiască să-ți crești copiii într-o țară în care ura și intoleranța sînt împărtășite deopotrivă de toate taberele, lipsa de moralitate fiind atotprezentă“, a încheiat Cristian Mungiu.

„Îmi doresc ca în România performanța să fie apreciată. Această măsură nu face decît să nege rezultatele remarcabile pe care le-a avut ICR în acești ani și să arunce această instituție în jocurile politice“, a spus și Cătălin Mitulescu.

Mai mulți oameni de cultură francezi se alătură cineastului Lucian Pintilie în protestul față de Ordonanța de Urgență a Guvernului. Printre semnatari se numără regizorii Andrei Șerban, Tudor Giurgiu, Cătălin Mitulescu, Cristian Mungiu, Radu Muntean, Corneliu Porumboiu, Cristi Puiu, scriitorii Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Dumitru Țepeneag, Gabriela Adameșteanu, Mircea Cărtărescu, Norman Manea, Gianina Cărbunariu, alături de personalități culturale franceze, precum Jean Mattern (Editions Gallimard), Christophe Bara (Editions L'Entretemps), Paul Otchakovsky-Laurens (Editions P.O.L), scriitorul Michel Deguy, istoricul Alain Besançon, membru al Institut de France, și traducătoarea Marie-France Ionesco.

Într-una din rarele sale intervenții publice, pentru site-ul filmreporter.ro, regizorul Lucian Pintilie a spus: „Cred că pentru nimic în lume nu trebuie scăpat acum, pe loc, în această clipă, prilejul de a interzice politicului de a ne patrona viața și creația noastră. Politicienii, profesioniștii politicii, au făcut o gafă enormă. Politicul se insinuează și apoi posedă. Trebuie izgonit. Acest moment poate deveni unul de luciditate colectivă și de rezistență colectivă, dacă cumva va fi nevoie. Dar poate nu va fi nevoie“.

„Venind din partea unui artist care a trăit experiența creației sub cenzura comunistă, această declarație are valoarea unui avertisment“, spun cei care se alătură apelului său.

MIRCEA MIHĂIEŞ, VICEPREŞEDINTE AL INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

„A fost o delimitare strictă între poziţiile noastre ca oameni privaţi şi ce am făcut în calitate de funcţionari“

Prim-ministrul Ponta s-a declarat oarecum nelămurit de motivația protestelor, spunînd că nu are de gînd să schimbe această conducere a ICR. Cum stau lucrurile din punctul dumneavoastră de vedere?

Acum depinde pe cine ascultăm. Crin Antonescu, partenerul de afaceri politice al domnului Ponta, a spus că eliminarea actualei conduceri a ICR reprezintă o urgență. Și drept urmare, partenerul său s-a executat. În ce modalitate și cum, vedem în clipa de față.

Crin Antonescu este, de altfel, un personaj principal al editorialelor dumneavoastră, ați scris deseori despre dumnealui și nu tocmai laudativ...

Și sper să mai scriu!

Tocmai asta vi s-a reproșat de către cei de la Putere, că i-ați criticat în perioada cît au fost în Opoziție, ați exprimat opțiuni politice cîtă vreme erați pe niște poziții asimilate secretarului de stat – domnul Patapievici și subsecretarului de stat – cazul dumneavoastră.

Dacă mergem pe această pantă legalistă și juridică, trebuie să vă spun că atunci cînd m-am angajat la ICR am consultat oameni de specialitate, juriști, avocați ș.a.md. și am fost informat că nu există nici un fel de interdicție legală ca o persoană aflată într-o funcție de demnitate publică să aibă o prezență publică, fie ea și jurnalistică. E o chestiune absolut fără obiect, e o judecată de gust pe care o respect chiar la oamenii fără gust. După această logică, nimeni în statul român nu ar mai avea dreptul să își exprime opiniile. Or, din ceea ce văd, televiziunile, radiourile, ziarele sînt pline de opiniile personale ale unor oameni care dețin demnități publice.

V-ați așteptat ca atît de multe tabere culturale să se coalizeze pentru cauza ICR, și nu neapărat pentru persoanele din fruntea acestuia? Am văzut la protestul papioanelor o banderolă: „Nu am venit pentru HRP (Horia-Roman Patapievici, n.r.), am venit pentru ICR“.

Este, cred, cel mai mare elogiu care ni s-ar fi putut aduce pentru că e dovada clară că oamenii care nu ne plac pe noi personal – și unii dintre ei au polemizat cu noi, ne-au atacat – au apreciat foarte mult ceea ce s-a întîmplat în această perioadă la ICR, cu atît mai mult cu cît foarte mulți dintre ei chiar au fost beneficiarii unora din cele peste 4.500 de proiecte derulate doar în străinătate în acești ani. Probabil că noi am creat un model cumva neobișnuit în România, o țară unde pasiunile domină totul. A fost o delimitare strictă între pozițiile noastre ca oameni privați, cetățeni care au dreptul să-și exprime opinia și ceea ce am făcut în calitate de funcționari. Nu poate fi invocat nici măcar un exemplu în toți acești ani în care un artist român, un om de știință, o personalitate publică să fi avut parată prezența la activitățile ICR. Și acest lucru a fost imposibil datorită felului în care noi am construit această instituție. Absolut toate selecțiile s-au făcut pe bază de jurii, pe bază pe experți, de oameni de specialitate. Nici Horia Patapievici, nici Tania Radu și nici eu nu am avut nici cea mai mică implicare în felul în care sînt selectați artiștii din piața culturală românească. Singura noastră problemă a fost să creăm posibilitatea ca aceste lucruri să se întîmple. Am pornit de la întrebări simple. De exemplu: este bine ca autorii români să fie traduși în străinătate? Da, am considerat că este o idee valabilă și conformă cu strategia pe care am fixat-o. Cum s-au desfășurat lucrurile, cine au fost autorii selectați nu a mai fost treaba noastră. La fel și cu toate, cu absolut toate proiectele din țară și din străinătate pe care le-am derulat.

REGIZORUL ANDREI ŞERBAN: „O GENEROZITATE ŞI ÎNŢELEGERE FĂRĂ PRECEDENT“

„Scriu direct din experienţa personală: am răspuns în mai multe rînduri la invitaţia lui Horia Patapievici şi a Corinei Şuteu (ICR NY) să conduc ateliere de creaţie cu studenţi, actori, regizori, artişti plastici, muzicieni care au colaborat în zone extrem de variate, de la satele româneşti (unde am lucrat pe subiectul Brâncuşi la şi lîngă Hobiţa, sau la Ipoteşti, cu un studiu teatral Eminescu) pînă la New York, unde am prezentat *Spovedania la Tanacu*, acelaşi subiect care recent l-a inspirat şi pe Mungiu pentru filmul premiat la Cannes. Aceste acţiuni au avut cu preponderenţă un scop educaţional, căci peste 100 de tineri au profitat în mai multe rînduri de un antrenament tehnic de înaltă clasă şi au fost provocaţi să îşi extindă bagajul de cunoştinte, destul de redus în şcolile româneşti de teatru şi, spre bucuria tuturor, să simtă că au progresat.

Cu o generozitate şi înţelegere fără precedent, Horia Patapievici a încurajat aceste acţiuni profund educative şi în mod natural trebuie să-mi exprim recunoştinţa, atît personal, cît şi în numele tuturor artiştilor români.“

MIRCEA VASILESCU, REDACTOR-ŞEF „DILEMA VECHE“:

„Niciodată cultura română nu a fost prezentă în lume ca în ultimii ani“

Cum priviţi decizia Guvernului de a modifica statutul ICR?

Văd o totală dezordine în instaurarea noului Guvern şi în stilul de lucru pe care încearcă să îl impună. Ce s-a întîmplat este o totală aberaţie, pentru că nu are nici o logică să schimbi o instituţie care

funcţionează şi care a dat rezultate foarte bune.

Sînt un călcîi al lui Ahile pentru această Guvernare domeniul cultural şi cel educaţional?

Din păcate, vorbim despre cultură şi despre educaţie în *prime time* numai în asemenea situaţii de scandal şi de controversă. Asta e şi consecinţa inculturii care domină şi politica românească, dar şi peisajul public. E foarte straniu că acest Guvern care se pretinde de stînga nu se uită puţin la Guvernele de stînga europene ca să vadă că acolo asta face diferenţa dintre stînga şi dreapta: susţinerea culturii şi a educaţiei. Ai noştri numai de stînga nu sînt, pe de o parte. Pe de alta, există mania aceasta, care nu ştiu cînd se va încheia – să nu uităm că şi PDL-ul a făcut la fel –, ca atunci cînd se instalează un nou Guvern să se schimbe oamenii. Asta-i prima grijă, să schimbe directori, şefi de instituţii, eventual să fie modificate legile de funcţionare a instituţiilor pentru a permite tot felul de manevre. E ceea ce se cheamă un regim clientelar din punctul meu de vedere, iar asta dovedeşte lipsa de perspectivă.

Credeţi că domnii Patapievici şi Mihăieş nu se aşteptau la o asemenea mişcare în urma editorialelor lor din „Evenimentul Zilei“, „incriminate“ de liderii actualei puteri?

Horia-Roman Patapievici nu mai scrie editoriale de mulţi ani, Mircea Mihăieş da. Probabil că se aşteptau, dar important este că instituţia ca atare a dat rezultate. Niciodată cultura română nu a fost prezentă în lume ca în ultimii ani. Am devenit din punct de vedere cultural o ţară normală în Europa şi în lume. Lumea culturală de acolo se uită la noi ca la orice altă ţară normală. E o performanţă! În acest caz nu are nici o logică să schimbi Legea de funcţionare a ICR, mai ales că mandatul actualei conduceri expiră în cîteva luni şi au anunţat deja de multă vreme că se vor retrage.

Va da Senatul înapoi, va încerca în urma protestelor să păstreze actuala conducere?

Ar fi înţelept dacă ar proceda aşa, dar mă îndoiesc de faptul că ţine cineva cont de proteste. Dacă ar fi vrut într-adevăr să facă ceva inteligent, măcar ar fi mimat un dialog, o dezbatere publică înainte să dea ordonanţa de urgenţă. Sau să fi spus: „Hai să vedem ce se întîmplă acolo, care sînt rezultatele, să dezbatem şi să găsim o soluţie“. Nu s-a întîmplat aşa, ci s-a „trăsnit“ o ordonanţă.

Un ultim lucru: Puiu Haşotti, ministrul Culturii. Cum vi se pare nominalizarea?

Ce să spunem... Îi dorim succes. Dar Ministerul Culturii, de ani întregi, mai mult doarme decît face ceva. Aşa încît şi cu domnul Haşotti, şi fără nu se va schimba mare lucru în acest loc.

NORMAN MANEA: „O INSTITUŢIE DE REMARCABILĂ EFICIENŢĂ ŞI CIVILITATE“

„Am avut ocazia să colaborez cu ICR New York, Londra, Madrid, Viena, Berlin, Istanbul, Veneţia şi pot spune că este o instituţie de remarcabilă eficienţă şi civilitate, care a adus în ultimii ani o contribuţie vizibilă şi majoră la promovarea culturii române. Ar fi dezastruos şi ridicol ca practica brutală şi aroganţa politicienilor de ieri şi de azi să dirijeze nefast destinele culturii.“

LAUDE

» **„Se caută mecena pentru teatru neobizantin“: presa franceză scrie elogios despre Festivalul Nopţi Baroce şi eforturile ICR şi ale Ambasadei României de a restaura Sala Bizantină, prin programe culturale de excepţie.**

Pasiune şi voci feminine în „grota sacră“ a României, la Paris

Institutul Cultural Român de la Paris, în parteneriat cu Ambasada României în Franţa, a organizat, între 6 şi 12 iunie 2012, a doua ediţie a Festivalului Nopţi Baroce la Palatul Béhague. După prezenţe care au intrat în istoria culturală a locului, precum regretata Montserrat Figueras şi Jordi Savall la ediţia 2011, alţi artişti români şi străini au urcat pe scena Sălii Bizantine, locaţie ideală pentru un exuberant voiaj muzical baroc.

Cristina Hermeziu, corespondenţă de la Paris

Trei voci excepţionale româneşti, Ruxandra Donose, Teodora Gheorghiu – acompaniate de ansamblul Pulcinella – şi Viorica Cortez – acompaniată de pianista Alina Pavalache – au făcut să vibreze bolţile Sălii Bizantine în datele de 6, 7 şi 8 iunie 2012. „Vocea sa delicată, suplă, cu vîrfuri cristaline, păstrînd totuşi amplitudinea registrelor mai grave, este plină de noblețe“, apreciază jurnalista Marie-Aude La Batide-Alanore despre Teodora Gheorghiu, pe website-ul specializat în muzică clasică, Resmusica.com.

În 9 iunie, renumitul ansamblu Arpeggiata a prezentat un program tulburător, inspirat din străvechi sonorități și dansuri din sudul Italiei, precum *La Tarantella*, ale cărei virtuți incantatorii se spune că erau deopotrivă terapeutice, vindecînd mușcătura veninoasei tarantule. Festivalul a continuat pe 12 iunie, în cartierul fremătător al Halelor, la maiestuoasa biserică Saint-Eustache din arondismentul 1 al Parisului, unde Fernanda Romilă și Dan Racoveanu au susținut un concert de orgă la patru mîini. Beneficiile acestuia vor fi folosite pentru restaurarea orgii construite de Charles Mutin în Sala Bizantină a Palatului Béhague, devenit, din 1939, fastuos sediu al Ambasadei României la Paris. Jurnalistul Thierry Hilléritеau descrie, în cotidianul „Le Figaro“, ambianța enigmatică a acestui spectaculos teatru particular, deschis de puțin timp publicului francez grație spectacolelor programate de ICR în parteneriat cu Ambasada României din Paris: „Este o mică bijuterie în stil neobizantin. O misterioasă sală de spectacole cu aspect de «grotă sacră», cu secrete știute doar de artiștii simboliști ai începutului de secol XX. Cuibărit în inima arondismentului 7, fostul teatru al Martinei de Béhague, despre care se spune că a fost cea mai bogată femeie din Europa, n-a mai activat din 1930. În 2009, ICR [în parteneriat cu Ambasada României, proprietarul locației] îl deschide publicului francez, organizînd aici Festivalul Nopților Baroce. Ocazie de a admira, în 2012, două dintre cele mai strălucitoare speranțe ale scenei românești, Ruxandra Donose și Teodora Gheorghiu, și mai mult decît atît, de a se lăsa fermecat de ambianța locului“, se entuziasmează jurnalistul francez. „Ne bucurăm să avem din nou, în 2012, Festivalul Nopților Baroce la Ambasada României, în Sala Bizantină. E o plăcere pentru noi, atunci cînd ICR are programate momente de asemenea nivel, să ne asociem acestui demers de promovare a culturii române“, a declarat Yvette Fulicea, diplomat la Ambasada României la Paris.

O sală de... 5 milioane de euro

La sfîrșitul secolului al XIX-lea, în saloanele împodobite cu lambriuri prețioase, amfitrioana Martine de Béhague primea oaspeți de seamă, printre care Proust, Rodin, Paul Valéry sau Gabriel Fauré. Evenimente artistice și mondene sporesc faima acestui hotel unic, odată cu construirea, în 1898, a celei mai spațioase săli private de teatru din Paris, dotată cu 600 de locuri, orgă și un sistem original de ecleraj. În 1905, în decorul bizantin al acestei săli de spectacol, Gabriel Fauré și-a dirijat opera *Requiem*, iar Isadora Duncan a dansat pe aceeași scenă în 1909, sub privirile admirative ale lui Rodin.

Thierry Hilléritеau subliniază în „Le Figaro“ importanța sensibilizării unor mecena care să contribuie la restaurarea miticei locații artistice. În epoca contesei Martine de Béhague orga era alimentată de un sistem hidraulic conectat la rețeaua de apă a Parisului. Pentru ecleraj, „cupola lui Fortuny“ era concepută ca un dom mobil, spectaculoasă inginerie și dovadă, în același timp, de geniu scenografic: „Cînd aripile cupolei se deschideau, razele de lumină se focalizau pe o placă de metal pe care era gravat un peisaj“, descrie Simona Rădulescu, directoarea adjunctă a ICR Paris, recunoscută printre francezi drept un specialist entuziast al acestui loc patrimonial, înscris în inventariul suplimentar al monumentelor istorice pariziene.

Costurile de restaurare a sălii, orgii și celebrei mașinării din cupolă s-ar cifra la 5 milioane de euro. Pe lîngă faima locului, programări prestigioase, precum festivalurile Nopți de teatru sau Nopți Baroce la Palatul Béhague, sînt menite să atragă atenția unor mecena privați care să investească în restaurarea locației: „Cee ce ar fi o reparație justă față de cea care a fost, la timpul ei, una dintre cele mai mari figuri ale mecenatului francez, contesa Martine de Béhague“, concluzionează jurnalistul de la „Le Figaro“.

Christina Pluhar la teorbă, în Sala bizantină a Palatului Béhague

Arpeggiata: exuberanţă şi rafinament

În culise, la repetiții sau în timpul spectacolului propriu-zis, ansamblul Arpeggiata a dat măsura a ceea ce arta poate coagula, o alchimie unică de emoție și discreție, măiestrie și spontaneitate, exuberanță și melancolie. Ansamblul vocal și instrumental Arpeggiata, fondat de muziciana Christina Pluhar în 2000, cu inconfundabila amprentă sonoră a ciupirii corzilor pe instrumente baroce, și-a făcut o profesiune de credință din amestecul genurilor și al disciplinelor, al artiștilor din orizonturi și tradiții diferite: muzica barocă savantă se poate topi în jazz, ritmul flamenco nu exclude cadența dansului contemporan, sonoritățile tradiționale asociază inflexiuni lirice clasice, teatrul-dans dă corp sensibil poeziei. Căutare, improvizație, amestec, recuperare, rafinare a filoanelor, și rezultatul e de fiecare dată o întîlnire unică: programele Arpeggiata mizează pe surpriză și inedit, recuperînd sensurile originare ale termenului baroc: o perlă de formă neregulată – în secolul al XVI-lea, sau un element surprinzător – în secolul al XVIII-lea.

Asistînd la repetiții, am avut privilegiul unor clipe de grație: acordarea vie a artiștilor unii cu alții, cu repetarea gesturilor și a frazelor muzicale, iarăși și iarăși, pînă la a forța puritatea, interacționînd subtil, ca niște instrumente organice pe scenă. În concert, ca o zeiță-mamă discretă și în același timp magnetică, Christina Pluhar a dirijat fără să dirijeze, încuviințînd din privire sau impulsionînd cu o legănare a instrumentului ei misterios, molateca și feminina teorbă, soi de lăută corpolentă, senzuală.

Magia reprezentației din 9 iunie din Sala Bizantină s-a bazat pe aceeași sinteză uimitoare: rafinamentul bucăților instrumentale (Christina Pluhar la teorbă, Haru Kitamika la clavecin, Boris Schmidt la contrabas, Sarah Ridy la harpă barocă, Marcello Vitale la guitară barocă, Dorn Sherwin la cornet și Sergey Saprychev la percuții) a alternat cu vocea tulburător de feminină, învăluitoare a lui Vincenzo Capezzuto, interpretînd cîntece tradiționale italiene, și cu răsucirile incantatorii ale Annei Dego, superbă artistă de teatru-dans. Un moment de vigoare, tandrețe și umor l-a oferit percuționistul Sergey Saprychev care și-a mîngîiat tobele și tamburinele ca un fachir, făcînd sala să explodeze de exuberanță. „De unde vine magia noastră? Nu știu nici eu cu precizie, mi-a mărturisit Christina Pluhar. Cert este că există ceva șamanic în sonoritățile și dansul atît de vechi al Tarantelei, în jurul căreia am structurat programul din cadrul Festivalului Nopților Baroce la Palatul Behague. Iar spațiul artistic al Sălii Bizantine are profunzime și mister, eu personal m-am îndrăgostit de această sală“, a adăugat muziciana. „Arpeggiata ne-a trecut prin toată gama de sentimente, fiecare moment a spus o poveste, iar complicitatea între instrumentiști și artiști a fost rară“, s-a confesat o spectatoare, Emilie Dupont Lafort, ea însăși muziciană. „A fost o seară somptuoasă, vibrînd de frumusețe și de viață“, a fost de părere Pierre-Philippe Jandin, profesor de filosofie, unul din cei 250 de spectatori care au umplut sala la refuz. „Cea mai mare mulțumire este bucuria publicului, faptul că am plecat cu toții acasă cu mai multă frumusețe în noi“, a concluzionat Simona Rădulescu, coordonatoarea festivalului. „Și acest lucru pentru că sîntem convinși că Sala bizantină a Palatului Behague devine locația unui rendez-vous cultural inconturnabil în Paris, în condițiile în care metropola oferă sute de spectacole pe seară“, a adăugat directoarea adjunctă a ICR Paris.

Și un stop cadru revelator, cu fața spre scenă: în brațele părinților iubitori de muzică și de bolți bizantine, fără să fi împlinit anul, cel mai mic spectator a ascultat vrăjit, pînă la capătul celor cinci momente de bis și al aplauzelor fără restricție, semnînd astfel cea mai bună cronică a festivalului.

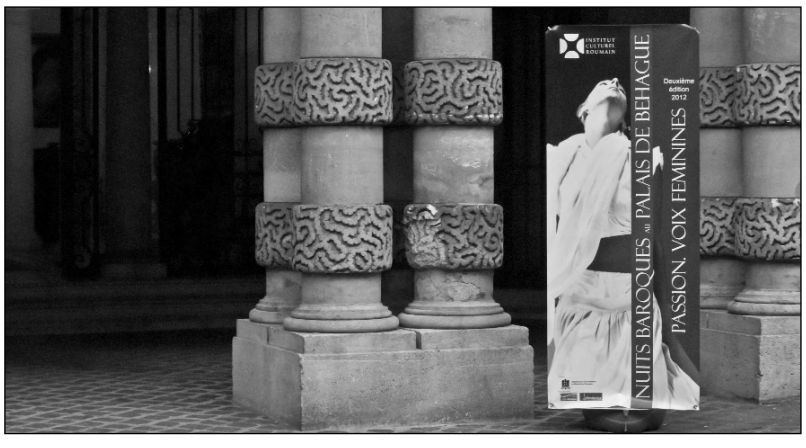

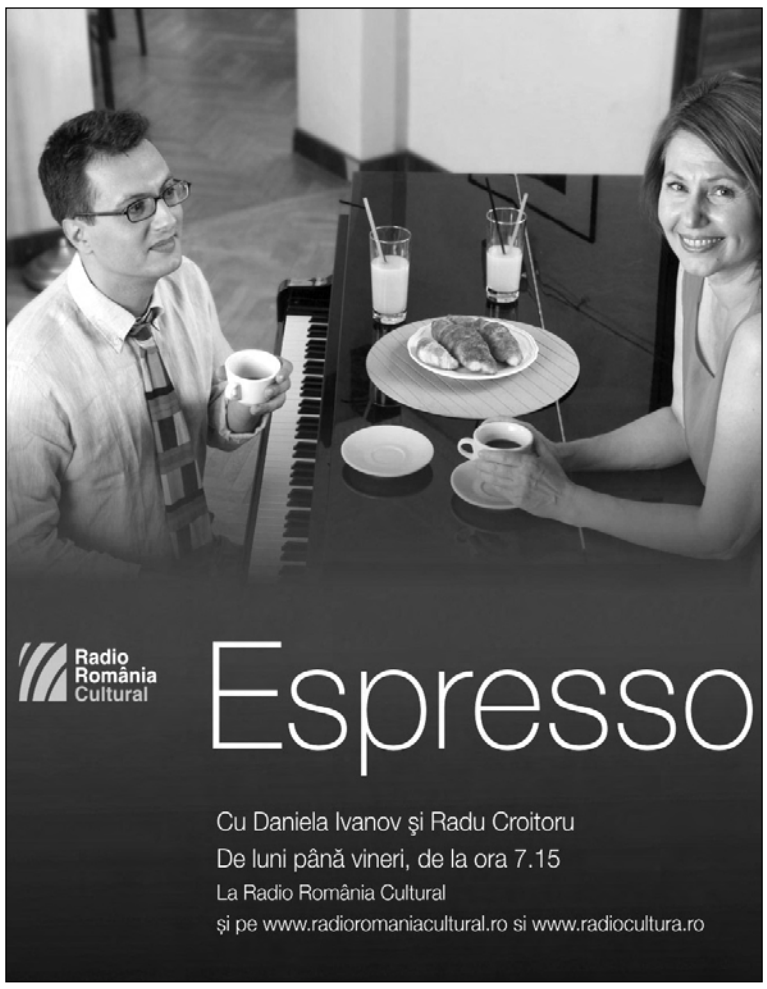

SUCCES

» **La succesul TIFF Sibiu au contribuit şi programul adaptat obiceiurilor locului, şi faptul că suprapunerea cu Cluj este minimală, iar publicul sibian se bucură de premiere fără senzaţia că i se serveşte ceva la second hand.**

TIFF Sibiu a zburat

La a şasea ediţie, TIFF Sibiu (13-17 iunie) a reuşit să devină un festival complet diferit de cel de la Cluj, sub a cărui aripă se lansase în 2007, avînd de-acum o identitate aparte şi, în sfîrşit, funcţionînd cu un public local interesat de noile direcţii, foarte precis conturate. Filme proiectate în premieră naţională, filme venite de la Cannes, filme româneşti şi filme legate de alte arte – muzică, dans, literatură, arte vizuale –, aranjate într-un program inteligent conceput pentru oraşul fără cinematograf în centru fac din TIFF Sibiu un festival individualizat, aşezat în contururi clare şi care, în sfîrşit, are un public pe măsură.

Veronica D. Niculescu

O identitate nouă

La Sibiu, Festivalul Internaţional de Film Transilvania a avut o primă ediţie în 2007, din dorinţa organizatorilor de a prelungi spiritul TIFF în Transilvania. Era anul în care Sibiul era Capitală Culturală Europeană. Inițial parțial suprapus peste festivalul de la Cluj – ca perioadă de desfășurare, dar și ca selecție a filmelor –, TIFF sibian a glisat spre un festival care reia doar unele filme de la Cluj, dar aduce multe filme diferite, în premieră.

Anul trecut, Tudor Giurgiu, directorul festivalului, anunța încercarea conturării noii identități pentru Sibiu, a unui festival de filme despre arte, legate de celelalte arte. Acum, în al doilea an, această direcție s-a dovedit extrem de atractivă pentru publicul local, la succes contribuind și programul adaptat obiceiurilor locului, și faptul că suprapunerea cu Cluj este minimală, iar publicul sibian se bucură de premiere fără senzația că i se servește ceva la second hand.

Arte în arte, premiere

Selecția a inclus cincizeci de filme, printre care și cele mai noi producții românești, aceasta fiind una dintre direcțiile adoptate de festivalul care caută, și se pare că a reușit, să devină unul de sine stătător.

Dar principala direcție a festivalului sibian este legată de relația filmului cu celelalte arte. „Aceasta este identitatea pe care, de fapt, vrem să o dăm viitorului festival la Sibiu. Sînt filme despre muzicieni, despre regizori sau artiști vizuali. Cele două documentare despre Woody Allen și Roman Polanski, alături de documentarul lui Martin Scorsese despre George Harrison sînt elocvente pentru această nouă direcție a festivalului de film de la Sibiu“, a precizat directorul TIFF, Tudor Giurgiu.

Woody Allen: Un documentar, film în regia lui Robert Weide, care îl urmărește timp de un an pe discretul cineast care a permis pentru prima oară camerelor de luat vederi să îi documenteze viața, *Roman Polanski: Memorii cinematografice*, în regia lui Laurent Bouzereau, film ce a avut o proiecție specială la Cannes și care prezintă montarea conversației purtate în perioada cînd Polanski se afla în arest la domiciliu, și *Marina Abramovic: Artistul e prezent*, în regia lui Matthew Akers, au fost prezentate la Sibiu în premieră în România. Cele trei filme au rulat atît în sala de la Teatrul Gong, transformată fericit în cinema pentru cinci zile, cu cîte două proiecții în fiecare seară, dar și în reluare, înlănțuite în ultima zi a festivalului, la Centrul Cultural Habitus, loc în care publicul sibian a putut viziona cîte șase filme pe zi.

„Cinema“ Gong a fost plin la toate filmele și poate că a vibrat cel mai puternic la proiecția eveniment a rockumentarului *George Harrison: Living in the Material World*. Filmul, de Martin Scorsese, realizat în două părți, cu o durată de aproape trei ore și jumătate, este portretul complex al celui mai misterios dintre Beatleși, de la naștere la moarte, cu imagini rare sau necunoscute pînă acum, filmul fermecător al unei legende despre o altă legendă. Imagini din arhiva familiei, din copilărie, scene din concerte și interviuri cu Paul McCartney și Ringo Starr, Eric Clapton, Yoko Ono, Phil Spector alcătuiesc portretul prezentat în premieră în România.

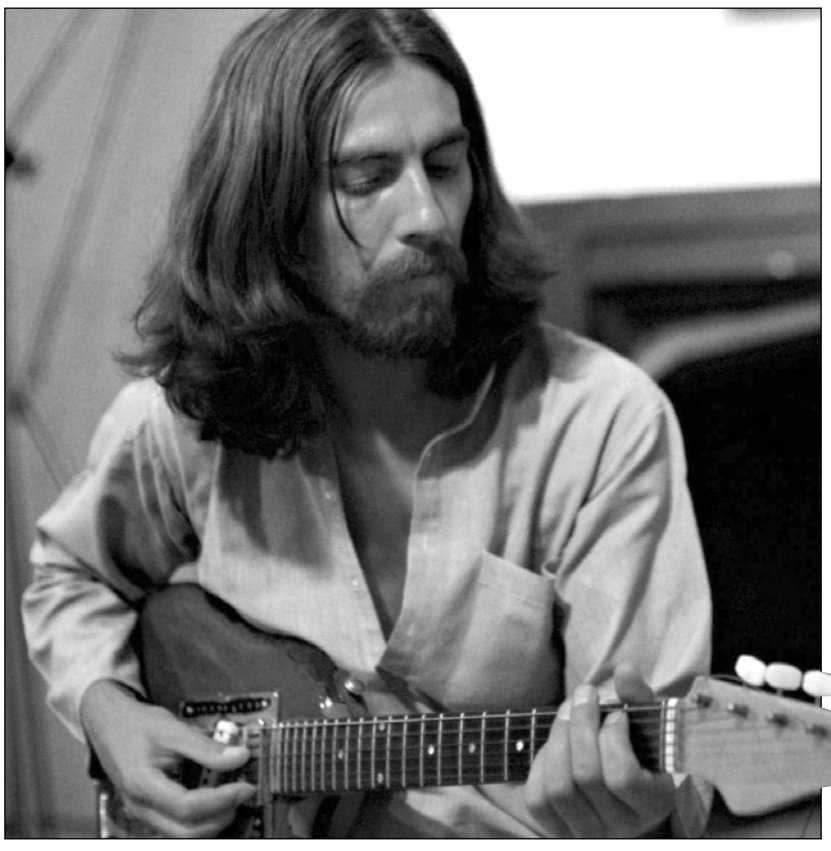

George Harrison, *Living in the material world*

Made in Romania

Ca întotdeauna, filmele românești se consumă ca pîinea caldă. Proaspete și apetisante au rulat la Sibiu filmele Made in Romania, fie la Teatrul Gong, fie în Piața Mare.

Visul lui Adalbert, în regia lui Gabriel Achim, cu Gabriel Spahiu și Doru Ana în rolurile principale, film ce a avut premiera cu o lună în urmă, a deschis seria filmelor românești de la TIFF. Startul festivalului a fost excelent: publicul numeros s-a putut întîlni cu artiștii implicați în realizarea filmului. Regizorul Gabriel Achim și scriitorul Cosmin Manolache, co-scenarist, au povestit cum au lucrat la această comedie neagră. Filmul, cu replici excelente și un aer de epocă de aur uitat, o joacă de-a rîsu'-plînsu' care nu seamănă deloc cu alte filme despre perioada respectivă, ții este dedicat scriitorului Sorin Stoica. Povestea se petrece în 1986, după explozia de la Cernobîl și meciul de glorie al lui Duckadam. Într-o uzină, de ziua PCR, un subinginer responsabil cu protecția muncii pregătește un film pentru marea serbare.

Toată lumea din familia noastră

Mîna bună a scenaristului scriitor, de această dată fiind vorba despre Corina Sabău, se simte și în *Toată lumea din familia noastră*, în regia lui Radu Jude. Filmul este povestea unui tată divorțat (Șerban Pavlu) care vrea să plece într-o scurtă vacanță cu fetița (Sofia Nicolaescu), o poveste între rai și iad excepțional gradată, bine jucată, cu actori folosiți surprinzător (Stela Popescu și Alexandru Arșinel așa cum nu i-am mai văzut niciodată) și, în sfîrșit, un copil care joacă excepțional într-un film românesc.

Din dragoste, cu cele mai bune intenții, de Adrian Sitaru, conturează un alt personaj nevrotic, Alex (Bogdan Dumitrache), de astă dată un fiu care, din dragoste și, bineînțeles, cu cele mai bune intenții, se pomenește într-un cerc strîmt și chinuitor, el fiind o verigă importantă din acest cerc, la spitalul unde mama lui (Natașa Raab) este internată în urma unui atac cerebral.

Despre entuziasmul uitat

Despre oameni și melci, filmul lui Tudor Giurgiu, a fost prezentat în avanpremieră la Sibiu, în Piața Mare, cu un public de peste două mii de persoane. Povestea se petrece în 1992, la Cîmpulung Muscel, unde muncitorii de la ARO vor să salveze uzina de la faliment și din ghearele unui investitor francez, strîngînd bani prin donarea de spermă. Proiecția în aer liber s-a dovedit o opțiune foarte bună, fiindcă publicul – plătitor de bilet simbolic, 1 leu – a rîs și a aplaudat, cu un entuziasm la scară largă amintind de atmosfera de mult uitată din cinematografe, iar la finalul proiecției spectatorii s-au bucurat de întîlnirea cu regizorul. Din păcate, prinși în alte proiecte, actorii din rolurile principale, Andi Vasluianu, Dorel Vișan și Monica Bîrlădeanu, nu au putut fi prezenți. Au fost seri minunate pentru publicul larg în Piața Mare, unde TIFF a făcut un serviciu mult mai mare decît să proiecteze un film în fiecare seară. Ajutați și de vremea bună, cei de la TIFF le-au reamintit sibienilor un lucru simplu și din păcate uitat: să meargă la cinema. Să se bucure mergînd să vadă un film, dincolo de zidurile apartamentului, pe un ecran mare, împreună.

Au mai rulat în TIFF Sibiu *Undeva la Palilula* al lui Silviu Purcărete, în muzeul din Dumbravă, și *Tatăl Fantomă*, în regia lui Lucian Georgescu, cu Marcel Iureș în rol principal. De asemenea, filmul *Frați de cruce*, în regia lui Wolfram Paulus, a avut premiera mondială la Sibiu, în Piața Mare, în deschiderea festivalului. Povestea unei prietenii din Al Doilea Război Mondial, coproducție Austria-România, a fost filmată la Sibiu.

La a șasea sa ediție, se poate spune despre TIFF de Sibiu că a zburat din cuib și că știe perfect încotro merge.

t din cuib

Nou la TIFF Sibiu

Mutări isteţe

Festivalul s-a extins, cu proiecţii în şase locuri: Piaţa Mare, Centrul Cultural Habitus, Teatrul Gong, Music Pub, Muzeul în aer liber Astra din Dumbrava Sibiului şi Cetatea Cisnădioara.

Pentru prima oară, la filmele proiectate în Piaţa Mare, pentru publicul larg, s-a intrat cu bilet: 1 leu. Punctarea unei opţiuni: vreau să văd film, deci cumpăr bilet. La filmele din săli, biletul a costat 7 lei.

Filmele de la Teatrul Gong au rulat de la orele 18 şi 20. Au fost eliminate proiecţiile de dimineaţa, care în alţi ani aveau puţini spectatori.

La filmele din a doua zi de festival, la Teatrul Gong, intrarea a fost liberă. *Pielea în care trăiesc*, noul film al lui Pedro Almodovar, văzut fără bilet, a fost un cîrlig excelent pentru spectatorii TIFF.

Holul Teatrului Gong a găzduit, pe perioada TIFF, expoziţia *Sculptură versus Film* (sculptură – Cristian Crestincov, prostetică – Ioana Angelescu, costume, scenografie – Dana Istrate). Datorită frumoasei întîmplări, spectatorii veniţi la TIFF au fost întîmpinaţi de împieliţatul Smeagol sau de însuşi Caragiale care şedea şi-şi citea ziarul în foaier.

Barocoteca

Un program special de scurtmetraje româneşti şi străine a fost prezentat în cadrul TIFF Sibiu sub titulatura *Barocoteca*, trimiţînd la specificul programului cultural sibian din acest an.

În noaptea de sîmbătă spre duminică, timp de două ore, în patru locuri din Sibiu au rulat serii de scurtmetraje, selecţii din producţia ultimilor doi ani: la Librăria Humanitas (producţii româneşti), la Tea Spot, Atrium Cafe şi Bohemian Flow (producţii internaţionale). Intrarea a fost liberă.

Cetatea de la Cisnădioara a găzduit o proiecţie specială: filmul mut *Faust* (1926), în regia lui Friedrich Wilhelm Murnau, a rulat cu acompaniamentul live al ansamblului EINUIEA. Şi proiecţia filmului *Undeva la Palilula*, din muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului, a fost încadrat tot în programul cu specific baroc.

FOTO: Sebastian Marcovici

Tudor Giurgiu în conferinţa de presă a TIFF Sibiu

FOTO: Veronica D. Niculescu

Smeagol în holul Teatrului Gong

FOTO: Sebastian Marcovici

PROMO

PROMO

UN ADEVĂRAT SPECTACOL

» **Florin Irimia: „Cînd inima bate în trecut, iar tu eşti nevoit să trăieşti în prezent, iată o situaţie care naşte literatură de cea mai bună calitate, iar la Truman Capote ea se transformă într-un adevărat spectacol“.**

Octavian Soviany lansează *Arhivele de la Monte Negro*

Miercuri, 27 iunie, la ora 18.00, la Librăria Bastilia (Piaţa Romană nr. 5) din Bucureşti va avea loc lansarea celui mai nou roman semnat de Octavian Soviany, *Arhivele de la Monte Negro*, apărut recent şi în ediţie digitală la Editura Cartea Românească. Vor prezenta Radu Aldulescu şi Adina Diniţoiu. Va modera Bianca Burţa-Cernat.

Un ofiţer ciung de o mînă şi probabil bolnav de schizofrenie, o misterioasă femeie în doliu, un bătrîn epileptic poreclit Dostoievski, Liuba şi Nastenka, pălăria de mexican a lui Kostas Venetis, subteranele de la Monte Negro, unde se pregăteşte revoluţia mondială... Sînt numai cîteva dintre piesele unui caleidoscop coşmaresc pe parcursul căruia nu se ştie exact cine visează pe cine sau cine povesteşte pe cine. Amestec de poem oniric şi de naraţiune alegorică în maniera cărţilor apocaliptice din Veacul de Mijloc – *Arhivele de la Monte Negro* îl poartă pe cititor prin măruntaiele unui univers concentraţionar care e, pe rînd, închisoare, ospiciu, bordel, circ şi varieteu, mănăstire şi groapă comună – aflat sub tirania Fratelui Stareţ. Căutarea tatălui devine astfel aici pretextul unei călătorii danteşti – probă a labirintului la capătul căreia mijeşte parcă şi o rază palidă de speranţă... Concepută ca un puzzle de secvenţe cinematografice, alcătuită din crîmpeie între care există mai degrabă tensiuni decît consonanţe, mixtum de vis şi istorie, cartea lui Octavian Soviany exclude orice lectură comodă, seduce şi contrariază în acelaşi timp.

„Acest roman poetic şi oniric vădeşte din nou vocaţia lui Soviany de făuritor de «lumi posibile», de «universuri paralele». Mobilizînd un substanţial patrimoniu cultural de opere literare, de arhetipuri şi miteme, de mituri şi mitologii, de mentalităţi şi cutume, de bestiare şi tipologii ori galerii de personaje etc., scrierea prilejuieşte un festin de intertextualitate. Monte Negro e un falanster concentraţionar, iar cartea se rînduieşte în seria distopiilor.“ (Nicolae Bârnă)

Octavian Soviany este autorul romanului *Viaţa lui Kostas Venetis*, una dintre cele mai apreciate apariţii ale anului editorial 2011.

A debutat editorial cu volumul de versuri *Ucenicia bătrînului alchimist* (Dacia, 1983). De-a lungul anilor a colaborat la principalele reviste literare din România. Este membru al Uniunii Scriitorilor din 1995. A publicat poezie (*Cartea lui Benedict* – Vinea, 2002; *Alte poeme de modă veche* – Pontica, 2004; *Scrisori din Arcadia* – Paralela 45, 2005; *Dilecta* – Cartea Românească, 2006; *Marii oameni ai revoluţiilor* – ediţie samizdat, seria *no name*, 2009), romane (*Textele de la Monte Negro* – Pontica, 2003; *Viaţa lui Kostas Venetis* – Cartea Românească, 2011), teatru (*Cinci poeme dramatice* – Palimpsest, 2005) şi critică (*Apocaliptica textului* – Palimpsest, 2008; *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală* – Casa de pariuri literare, 2011). Deţine trei premii ale Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti pentru poezie şi critică (1994, 2000, 2008).

A fost tradus în franceză, engleză, spaniolă, germană, italiană, maghiară, polonă, slovenă, bulgară.

The Truman Show

Integrala prozei scurte a lui Truman Capote (traducerea ediţiei aniversare din 2004 apărută la Random House) este un adevărat regal al talentului unui scriitor care a cucerit limba engleză cu stilul său aparte. Acum, graţie traducerii inspirate a lui Constantin Popescu, ne poate cuceri şi în limba română.

Florin Irimia

Volumul debutează cu *Pereţii reci*, o proză nu scurtă, ci foarte scurtă în care o fată bogată şi plictisită profită de prezenţa neaşteptată a unor marinari la petrecerea ei, pentru a ademeni unul în camera sa. Ce se întîmplă acolo veți descoperi singuri. Cert e că pereții ar fi putut fi mai puțin reci. Ei, nu-i nimic, poate data viitoare. *Vizonul doamnei Munson* ne avertizează că, uneori, cînd crezi c-ai făcut o afacere bună, de fapt ai făcut o afacere proastă (cînd cineva lasă repede la preț e semn că obiectul are vicii ascunse), iar în *Așa stau lucrurile*, un caporal recent întors din război își „etalează“ beteșugurile în fața unei domnișoare incapabile să înțeleagă ce vrea militarul de la ea. Puțină atenție, probabil. Tot în tren se petrece acțiunea din *Arborele nopții*, prima proză mai lungă a volumului. Întorcîndu-se de la o înmormîntare, Key, o tînără delicată și la locul ei, are ghinionul să dea peste un cuplu bizar care călătorește din tîrg în tîrg, oferind reprezentații publice. Dar numărul lor este unul puțin mai special, căci ceea ce fac ei se numește practic înmormîntare, doar că a lor este una temporară, bărbatul autohipnotizîndu-se să pară mort în timp ce femeia rostește cîte o rugăciune sau cîntă un imn. Dar cine se poate autohipnotiza, poate și să hipnotizeze, ceea ce se întîmplă în compartimentul de tren în care Key a intrat ca într-un mormînt care acum se închide peste ea. Ciudățeniile continuă și în următoarea povestire, *Clondirul cu arginți*, în care un patron de magazin, pentru a-și atrage clienții, umple o sticlă cu monede de cinci și zece cenți, după care își provoacă mușteriii să aproximeze ce sumă s-ar afla înăuntru. Fiecare client care cumpără de minim 25 de cenți are voie să-și dea cu presupusul (o singură dată), urmînd ca de Crăciun, banii să fie dăruiți aceluia care s-a apropiat cît de cît de suma reală. În acest moment își face apariția tînărul Appleseed, însoțit permanent de sora sa mai mică, o creatură atît de jerpelită și bicisnică încît ar înmuia și sufletul diavolului. Appleseed s-a născut cu „căiță pe cap“ și poate face lucruri la care alții numai visează. Cum ar fi să numere bănuții din sticlă, nu pe toți odată, ci cîte un pic în fiecare zi, doar pînă la Crăciun mai este. Și ce credeți, Appleseed chiar va reuși să cîștige suma din clondir, adică nu mai puțin de șaptezeci și șapte de dolari și treizeci și cinci de cenți, exact cît spusese și el! Miracol, noroc sau șmecherie? Nimic nu poate fi dovedit. Cu banii aceștia, fetița bicisnică își va putea pune dinți falși și așa, visul ei de a ajunge actriță la Hollywood se va împlini. Sau nu? „În orășelul nostru legenda încă stăruie“, ne spune naratorul fără nume. „Pînă la moartea sa (...) domnul Marshall era invitat la fiecare Crăciun să povestească elevilor (...) întîmplarea cu Appleseed. Hamurabi a bătut la mașină o relatare a ei și a trimis-o prin poștă la mai multe reviste. N-a fost publicată niciodată. Un redactor i-a spus așa: «Dacă fetița ar fi devenit într-adevăr vedetă, povestirea dumneavoastră ar fi avut sens».

Dar
dacă așa ceva nu s-a
întîmplat, de ce să minți?“

O atmosferă cinematică

Miriam este cu siguranță cea mai bună povestire fantastică a volumului. Rămasă văduvă, doamna H.T. Miller duce o viață confortabilă, dar anostă. Asta pînă cînd, într-o zi, are proasta inspirație să meargă la cinema, unde se va întîlni cu „o fetiță subțire și plăpîndă“, cu niște ochi „căprui, fermi, lipsiți de orice aer copilăresc și atît de mari încît păreau că-i devorează fețișoara“. În realitate, dacă e să devoreze ceva, ochii lui Miriam o devorează pe doamna Miller, îi devorează voința, luciditatea, instinctul de apărare, orice încercare de a-i rezista. Fetița începe prin a cere să i se cumpere un bilet și sfîrșește prin a cere să se mute la doamna

SEMNALE

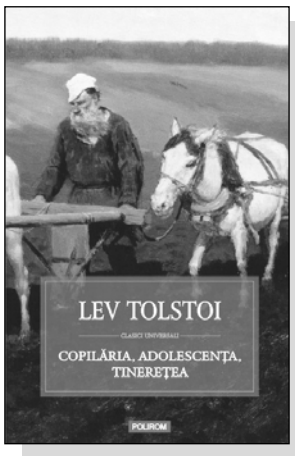

Lev Tolstoi, *Copilăria, adolescenţa, tinereţea*, traducere din limba rusă şi note de Adriana Liciu, carte publicată şi în ediţie digitală, colecţia „Biblioteca Polirom. Clasici universali“, Editura Polirom, 416 pagini, 44.95 lei

Primele opere ale lui Tolstoi, *Copilăria*, *Adolescența*, *Tinerețea* reiau viața marelui autor din copilărie și pînă în vremea studenției. Cele trei titluri nu acoperă realitatea precum ar face-o memoriile: autorul lor amestecă realul cu imaginarul, detaliul nostalgic și anecdota cu judecățile pasionale și digresiunea filosofică. Volumul, frazat nepretențios și nu lipsit de nuanțe, un pretext ce pune altfel în lumină viața și opera lui Tolstoi, este și o dovadă a talentului de povestitor consacrat de capodoperele de mai tîrziu.

Trilogia *Copilăria*, *Adolescența*, *Tinerețea* (1852-1857) reprezintă debutul în literatură al marelui clasic rus Lev Tolstoi. Este o lucrare de inspirație autobiografică și, încă de la apariția primului volum, a constituit un succes editorial: a atras atenția publicului și pe cea a literaților consacrați ai epocii (printre care Ivan Turgheniev), care i-au recunoscut talentul și i-au prevăzut un viitor strălucit tînărului de numai 23 de ani.

Trilogia este de fapt un *Bildungsroman*, cel al copilului și apoi al tînărului Nikolenka, începînd cu anii copilăriei, petrecuți la Iasnaia Poliana, și pînă în perioada studiilor universitare. După moartea mamei, Nikolenka și frații săi sînt crescuți și educați de bunică, aceea care avea să-i insufle eroului dragostea pentru arte și mai ales pentru literatură. Pe parcursul trilogiei, autorul combină anecdota nostalgică și considerațiile filosofice și morale, care în operele viitoare aveau să fie aduse la desăvîrșirea stilistică și conceptual bine-cunoscută.

Radu Aldulescu, *Proorocii Ierusalimului*, carte publicată și în ediție digitală, colecția „Top 10+“, Editura Polirom, 432 de pagini, 16.95 lei

Două capitale („Parisul Luminilor“ și „Bucureștiul cufundat în întuneric“), trafic de carne vie și prăbușirea coloșilor industriali, concerte de pian pentru copiii abuzați și borcane cu murături pentru iarnă – acesta este fundalul pe care se proiectează două destine paralele: al lui Ierusalim și al lui Doru. Copilăria lui Ierusalim se încheie în lumea vicioasă a adulților, sub semnul unei ciudate pasiuni pentru un marchiz francez decrepit și pervers. Doru refuză să se maturizeze în lumea nouă care crește pe ruinele „revoluției furate“. Marionete în mîna sorții, personajele și poveștile lor se intersectează în Valea Plîngerii, unde doar lacrimile și căința le mai pot salva.

eBOOK » ***Cuvinte încrucişate* şi *Rănile memoriei. Nucşoara şi rezistenţa din munţi* (ediţie nouă) de Aurora Liiceanu sînt disponibile acum şi în format digital.**

Miller acasă sau, mai bine zis, doamna Miller sfîrșește așa. Hotărît lucru, văduva nu se va mai plictisi niciodată, cum nici bătrînul Preacher din povestirea următoare, *Misiunea lui Preacher,* nu-l va mai ruga pe „Domnu' Isus“ să-l ia la ceruri după ce se va întîlni cu El în persoană. De fapt, nu cu El, ci cu un tip cu părul cîrlionțat și „o mîndrețe de barbă roșcat-portocalie“ care în mintea șubrezită a bătrînului are toate semnalmentele Domnului. Este poate singura povestire (cu excepția *Punctului meu de vedere*) pe care, citind-o, îți vine să rîzi în gura mare, deși nu vei ști prea bine ce fel de rîs e acesta. Oricum, de rîs se va rîde, în timp ce, „pe coama dealului, licuricii vor broda luni mici în cerul albastru“. Frumos, nu? *Domnul Durere*, *Șoimul fără cap* și *Rupe definitiv cu trecutul* sînt mai degrabă povestiri fantastic-alegorice, dar ce le face interesante nu este atît intriga, uneori neinteligibilă, ci atmosfera cinematică, de parcă ne-am uita la un film *noir* cu influențe din expresionismul german. În *Șoimul fără cap*, Vincent, administratorul unei galerii de artă, devine obsedat de un tablou pe care autoarea, o fată cu aspect jigărit, i-l vinde ca să aibă cu ce trăi. Nu trebuie să ne mire obsesia pe care o dezvoltă Vincent uitîndu-se la tablou și vorbind în fiecare zi cu șoimul fără cap și aripi desfăcute, care „trăiește“ acolo, ci mai degrabă cum a reușit o necunoscută să afle atîtea lucruri despre el. Într-adevăr, ori de cîte ori privește tabloul, senzația pe care o experimentează Vincent e că toată viața lui, cu toate insuccesele sale, se află pictată acolo, deși nu e clar de unde reiese acest lucru. Obsedat de tablou, Vincent ajunge curînd să fie obsedat și de fată. Începe s-o caute și la un moment dat o găsește. Dar mai bine n-ar fi găsit-o, căci cuplîndu-se cu ea, îi va face loc în viața sa și domnului Destronelli. Cum nu știți cine este domnul Destronelli? Păi, veți afla citind povestirea și chiar dacă n-o citiți, într-o zi tot veți afla. În *Chilipirul*, o discuție aparent banală între două femei, gazdă și musafir, care nu s-au mai văzut demult, scoate la iveală lucruri nebănuite despre viața uneia din ele, dar oricît de dramatice ar fi experiențele ei, ele nu sînt *suficient* de dramatice pentru a stîrni în gazdă compasiune, ci doar o superficială curiozitate. În *Chitara cu diamante*, poposim într-o închisoare unde își face veacul bătrînul domn Schaeffer, a cărui viață este dată peste cap de apariția tînărului Tico Feo și a chitării lui bătute cu diamante. Tico îi reamintește domnului Schaeffer că există o lume dincolo de zidurile închisorii, o lume vastă în care el intenționează să se piardă. Nu vrea domnul Schaeffer să-l însoțească? Ba domnul Schaeffer ar vrea, dar nu-i cumva prea bătrîn pentru o asemenea aventură? N-ar fi mai bine dacă domnul Schaeffer s-ar limita la lumea îngustă a prizonieratului pe care o cunoaște atît de bine? „Încearcă și vei vedea“, pare să fie răspunsul lui Tico. Așa că domnul Schaeffer încearcă. Și vede. Doar că nu lumea largă. În *Pe cărările raiului*, o femeie singură încearcă să-și găsească un soț tocmai pe cărările cimitirului din oraș unde bărbații văduvi poposesc cuviincioși la mormintele soțiilor lor. Doamna Mary O' Meaghan, în pofida calităților sale, nu are noroc cu Ivor Belli, căci domnul Belli pare a fi sătul de soții, chiar dacă uneori tînjește după mîncărurile gustoase și niciodată aceleași preparate de răposată. Ceea ce, se vede, nu-i suficient.

Cele mai bune povestiri ale lui Capote

Am lăsat pentru sfîrșit cele mai bune povestiri ale lui Capote, *O amintire de Crăciun*, *Oaspetele de Ziua Recunoștinței* și *Un Crăciun la New Orleans*, care îl au în centru pe Buddy, un fel de alter-ego al scriitorului, surprins în diverse ipostaze ale copilăriei, una nu tocmai fericită, dar presărată din cînd în cînd cu momente fericite. Unul din acestea pare să fie Crăciunul, pe care, într-o povestire, Buddy și-l petrece ca musafir al tatălui său în New Orleans, iar în cealaltă împreună cu bătrîna Sooki și cățelușa Quennie, personaje care apar, într-o măsură mai mare sau mai mică, în toate cele trei proze. Ce le scoate în evidență sînt o anumită căldură a frazei care împrumută din căldura inimii care le-a scris. O inimă care e în continuare acolo, în trecut, alături de cei pentru care bătăile ei aveau sens. Și mai este ceva: o durere surdă care învăluie fiecare frază și apoi te învăluie și pe tine, cititorul, te face să simți dorul celui care încă trăiește pentru cel care a murit. Cînd inima bate în trecut, iar tu ești nevoit să trăiești în prezent, iată o situație care naște literatură de cea mai bună calitate, iar la Truman Capote ea se transformă într-un adevărat spectacol.

Truman Capote, *Integrala prozei scurte*, traducere de Constantin Popescu, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XX“, Editura Polirom, 2012

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

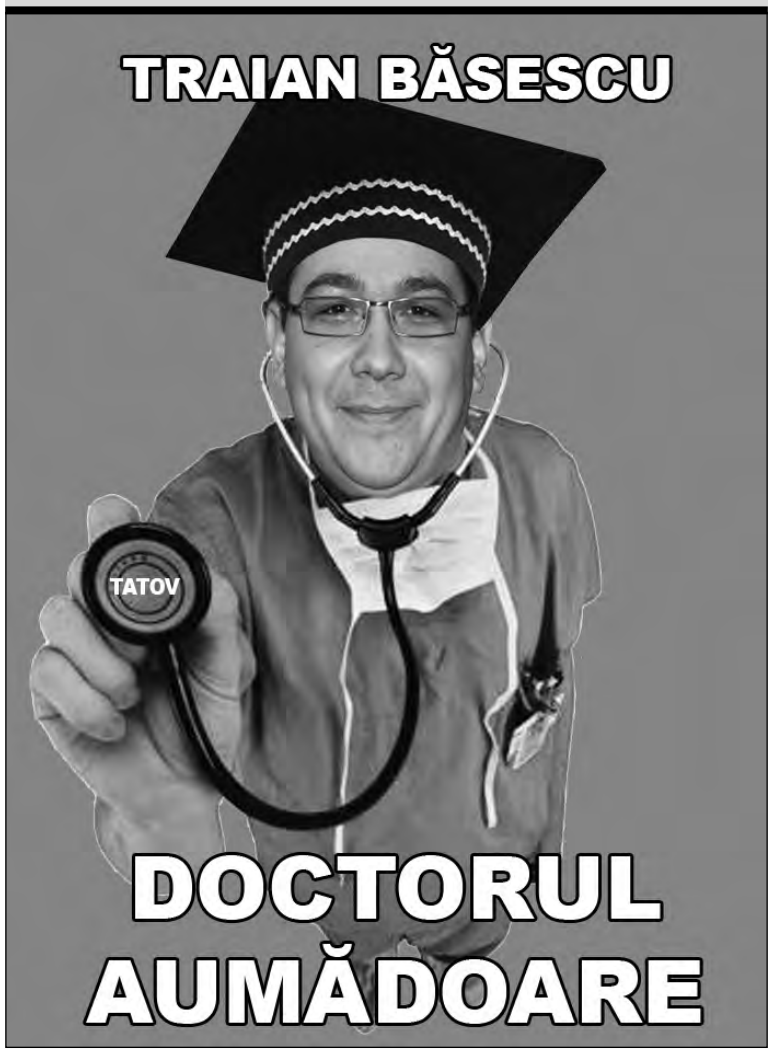

Am aruncat *Suplimentul de cultură* în aer!

***SUPLIMENTUL DE CULTURĂ* SE AUDE LA**

Radio Iași
Acasă în toată Moldova!

în fiecare vineri, de la 20.00
Cu George Onofrei

Aurora Liiceanu în dialog cu cititorii la Librăria Bastilia

Luni, 25 iunie, la ora 19.00, la Librăria Bastilia din Bucureşti (Pţa Romană nr. 5), Aurora Liiceanu, cel mai cunoscut psiholog autohton şi una dintre cele mai de succes autoare publicate de Editura Polirom în ultimii ani, va dialoga cu cititorii săi pornind de la volumele *Cuvinte încrucişate* şi *Rănile memoriei. Nucşoara şi rezistenţa din munţi*, apărute de curînd în seria de autor pe care editura i-a consacrat-o. Invitat: Cristian Teodorescu. Moderator: Virginia Costeschi.

Aurora Liiceanu, doctor în psihologie, cercetător senior la Institutul de Filosofie şi Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru“ din cadrul Academiei Române. De aceeaşi autoare la Editura Polirom: *Rănile memoriei. Nucşoara şi rezistenţa din munţi* (2003), *Prin perdea* (2009), *Rendez-vous cu lumea* (2010, 2012), *Patru femei, patru poveşti* (2010, 2011), *La taifas* (2010) şi *Viaţa nu-i croită după calapod* (2011).

Dezbatere cu Mihai Zamfir la Librăria Dalles din Bucureşti

Luni, 25 iunie, la ora 18.00, la Librăria Dalles (B-dul N. Bălcescu nr. 18) din Bucureşti, va avea loc o dezbatere pornind de la volumul I al lucrării *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* de Mihai Zamfir, apărut la Editura Cartea Românească. Participă, alături de autor, Livius Ciocîrlie, Ioan Stanomir. Moderator: Cosmin Ciotloş.

*Scurtă istor*ie este o istorie sintetică şi mai degrabă nonconformistă a literaturii române. Scrisă de un stilistician care s-a ocupat multă vreme de istoria literară înainte de a deveni el însuşi romancier, cartea de faţă reuneşte cele trei calificări ale autorului ei. La capătul unui lung şir de istorii ale literaturii române (unele excepţionale, altele oneste, cele mai multe anoste, adică didactic-istorizante), un stilistician se încumetă să recitească venerabilele texte, preocupat fiind exclusiv de performanţa lor literară, care – în ochii lui – rămîne primordial una stilistică. Descoperirile se vor dovedi de multe ori surprinzătoare. Aflăm cu această ocazie şi ce îi pot spune scriitorii români din secolul romantic unui romancier de la începutul secolului XXI.

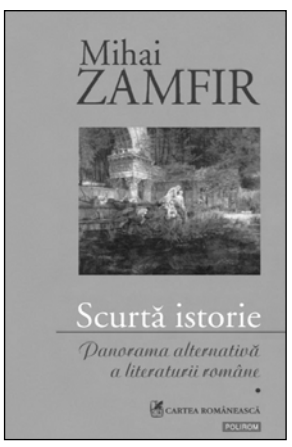

Adrian Chivu lansează romanul *Strada* în Bucureşti

Joi, 28 iunie, de la ora 18.00, la Librăria Humanitas Kretzulescu (Calea Victoriei, nr. 45) din Bucureşti va avea loc lansarea celui mai nou roman semnat de Adrian Chivu, *Strada*, apărut recent în colecţia „Ego. Proză“ a Editurii Polirom. Invitaţi: Daniela Zeca-Buzura, Cristian Teodorescu şi Tudor Călin Zarojanu. Moderator: Virginia Costeschi. Florin Piersic Jr. va citi un fragment din romanul *Strada*.

Strada, roman publicat şi în ediţie digitală, este un amestec de *South Park* şi *Amintiri din copilărie*, o poveste plină de umor, sensibilitate discretă şi tristeţe despre candoarea şi cruzimile vîrstei.

DE 25 DE ANI

Festival du Premier Roman din Chambéry nu vizează debutul absolut, ci exclusiv pe acela în roman. De 25 de ani, festivalul invită, în urma lecturii cluburilor formate în jurul evenimentului, scriitori de toate vîrstele, cu sau fără operă (neromanescă).

Micul Cannes al debutului în roman

Şi acum 25 de ani, profesorii erau nemulţumiţi de nivelul relativ scăzut al înclinaţiei elevilor pentru lectură. Nu numai în România, ci şi în Franţa. Aşa se face că un profesor din Chambéry, un mic orăşel din regiunea Alpilor francezi, le-a propus elevilor un joc. Un joc al regîndirii raportului dintre profesor şi elev, dintre cititor şi autor. Le-a propus elevilor la oră nu clasici, ci debutanţi în roman. Se renunţa în felul acesta la relativa superioritate a profesorului, pentru care lectura propusă la clasă însemna, fireşte, re-lectură. În plus, i se oferea elevului rolul de descoperitor al viitoarelor valori ale literaturii franceze.

Dan Daia, responsabil de Proiecte culturale şi comunicare, Institutul francez Iaşi

Jocul însă nu a rămas în clasă. Elevii și profesorul lor au dorit să-și întîlnească autorii preferați. Au vrut să intre în legătură cu ei. Să schimbe lungi rînduri epistolare. Astfel încît joaca lor să iasă din sala de clasă, iar mai apoi din biblioteca municipală unde își organizau clubul de lectură. Și-au dorit un festival. Unul care de curînd a împlinit un sfert de veac și se arată din ce în ce mai doritor să lărgească „jocul“ descoperirii viitoarelor talente, să-l extindă în Europa și în lume. Anul acesta, Festivalul de la Chambéry a avut loc între 31 mai și 3 iunie: 14 autori francezi și francofoni, 7 autori străini (doi italieni, un german, un spaniol, un român, un englez și un portughez), 15 romancieri consacrați (care au trecut la începutul carierei lor literare pe la Chambéry), 80 de evenimente (lecturi publice, dezbateri, ateliere de scriere creativă și de traducere, ședințe de dedicații, întîlniri în spații neconvenționale), acestea sînt cîteva dintre cifrele celei de-a 25-a ediții.

Festival du Premier Roman din Chambéry (www.festivalpremierroman.com) nu vizează debutul absolut, ci exclusiv pe acela în roman. De 25 de ani, festivalul invită, în urma lecturii cluburilor formate în jurul evenimentului, scriitori de toate vîrstele, cu sau fără operă (neromanescă). Sedus de inițiativa celor de la Chambéry și, mai ales, de dorința acestora de a se deschide spre alte literaturi, Institutul francez Iași a intrat în „joc“ în 2010. Primele mutări au fost strategice: s-au organizat cluburi de lectură în România (la Iași și Suceava, deocamdată) în limba franceză, partenerii din Franța fiind cei care au propus preselecția romanelor franceze și francofone. I-a revenit apoi Festivalului de la Chambéry rîndul, organizînd în Franța (la Chambéry, Lyon și Paris) și în Italia (la Torino) cluburi de lectură în limba română (formate din români trăitori în cele două țări, dar și, într-un număr semnificativ, din profesori și studenți francezi și italieni vorbitori de română: și ce română, aș adăuga!).

S-ar spune că au fost primele două mutări a ceea ce Véronique Bourlon, directoarea Festival du Premier Roman, numește „contretizarea relațiilor noastre bilaterale“.

În urma lecturii cluburilor românești, un prim autor francez a fost invitat la Iași (Hervé Bel, *La Nuit du Vojd*, Editura JC Lattès, 2010). Cititorii francezi și italieni și-au ales și ei preferații dintr-o listă întocmită de către Institutul francez Iași: doi autori români au trecut astfel deja pe la Chambéry : Corina Sabău (în 2011, cu romanul *Blocul 29, apartamentul 1*, Polirom, 2009) și Marta Petreu (în 2012, cu romanul *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului*, Polirom, 2011).

Cea de-a 25-a ediție a festivalului mi-a lăsat impresia unui creuzet în care au fost puse în chip fericit împreună toate elementele care gravitează în jurul cărții (autori aflați la debut, dar și consacrați, cei care s-au aflat odată sub reflectorul festivalului, cititori, editori, critici literari, jurnaliști culturali, traducători). Totul, pentru a se obține un amestec peste care s-au turnat cîteva picături de îndrăzneală, cantități însemnate de curiozitate pentru nou (anul acesta a fost lansată o platformă de lectură online a romanelor de debut selectate anul acesta, intitulată *Alpha Lire*; de cîțiva ani, programul „Donatorilor de voce“ permite persoanelor cu deficiențe de văz accesul la romanele de debut selectate) și de deschidere spre celelalte literaturi.

Alexis Jenni, Nicole Roland și Nuno Camarneiro sînt trei dintre autorii aflați la debut invitați la cea de-a 25-a ediție a Festivalului francez. Am avut o scurtă discuție cu ei. Și nu i-am ales întîmplător: Alexis Jenni este în prezent un răsfățat al scenei literare franceze. A primit în 2011 prestigiosul Premiu Goncourt pentru romanul său de debut *L'Art français de la guerre*, publicat în același an la Editura Gallimard. În ceea ce privește romanul, Jenni are ca repere literatura rusă („Dostoievski și ceilalți“) și pe cea franceză care acordă atenție limbii, „cea plasată între poezie și roman, proza poetică (Genet, Ponge, Aragon)“.

Referințele lui Nicole Roland (o tînără autoare de roman de debut trecută de cea de-a doua tinerețe) sînt franceze (Marguerite Duras, Marguerite Yourcenar, Proust), dar simte că își datorează scriitura și Virginiei Woolf, lui Faulkner, Hemingway, Camus, Tabucchi, Lobo-Antunes și Rilke. Romanul său de debut, *Kosaburo, 1945*, a fost publicat în 2011 la Editura Actes Sud. În același an, a primit Premiul PREMIÈRE acordat de către RTBF, canalul public de radio și televiziune al Comunității franceze din Belgia. Nicole Roland a publicat deja un al doilea roman, intitulat *Les veilleurs de chagrin*, la aceeași editură, fapt care vine să infirme vorbele celor care spuneau că primul ar fi și ultimul său roman.

Scriitorul Nuno Camarneiro este cel dintîi reprezentant al Portugaliei în cadrul Festivalului de la Chambéry. S-a născut în 1977, este doctor în științe aplicate patrimoniului cultural și mărturisește că cei care l-au influențat cel mai mult au fost „scriitorii care aparțin curentului modernist și celui al absurdului (Kafka, Musil, Beckett și Ionesco), dar și unii scriitori protughezi, precum Pessoa, Saramago și Herberto Helder“. Romanul său de debut, *No Meu Peito Nao Cabem Passáros*, a fost publicat în 2011 la Editura Dom Quixote.

DIN 2010 ŞI ÎN ROMÂNIA

Institutul francez Iaşi a intrat în „joc“ în 2010. Primele mutări au fost strategice: s-au organizat cluburi de lectură în România (la Iaşi şi Suceava, deocamdată) în limba franceză, partenerii din Franţa fiind cei care au propus preselecţia romanelor franceze şi francofone.

ALEXIS JENNI: „ESTE ŞI MAI DIFICIL SĂ EXIŞTI ODATĂ EDITAT“

De ce ați ales romanul?

Alexis Jenni: Pentru plăcerea lecturii și pentru aceea a creării unei lumi. Romanul creează personaje și peisaje, mișcarea vieții în sine. Atunci cînd este bine scris.
Nicole Roland: Deoarece este forma cea mai simplă de a transmite o experiență cititorului.
Nuno Camarneiro: La început am vrut să public povestiri, dar nu există în Portugalia o piață pentru acest gen de literatură, așa că editorul meu m-a sfătuit să încerc să scriu un roman.

Este dificilă intrarea pe piața de carte în ziua de astăzi?

A.J.: Cu siguranță... deoarece am rămas 20 de ani în afară. Însă este încă și mai dificil să exiști odată editat: te pierzi în sute de publicații, din care majoritatea au un tiraj redus. Am avut șansa de a fi „luat în vizor“.
N.R.: Cred că da: multă lume scrie și multe cărți sunt repede uitate…
N.C.: Eu am fost norocos: primul editor căruia i-am trimis manuscrisul a fost imediat interesat să-l publice. Dar știu că nu întotdeauna se întîmplă așa.

Vă este bine promovat romanul de debut?

A.J.: A fost mai mult decît bine promovat… se vorbește chiar despre un „mecanism Gallimard“ care știe să facă se răsune lumea mediatică.
N.R.: Da. În plus, a primit deja mai multe premii.
N.C.: Da, cred că a fost bine promovat, deși este dificil în cazul unui roman de debut.

Ce așteptați, în general, de la un roman de debut?

A.J.: O intrare în literatură… un debut… legitimarea unei continuări.
N.R.: Să aibă o „voce“ personală.
N.C.: Să fie proaspăt, cu o voce nouă și o nouă abordare.

Cum găsiți romanul de debut al ultimilor ani?

A.J.: Nu întotdeauna urmat de un al doilea… Este păcat, deoarece există adesea romane care promit, care debordează de idei.
N.R.: Adesea dezamăgitor, foarte narcisistic sau superficial. Apreciez scriitura angajată.

Care ar fi romanul ideal?

A.J.: Un roman halucinant, care să transpună realul la fel de bine precum o face realul însuși… sau să ofere această iluzie.
N.R.: Un roman scris cu grijă și care abordează subiecte universale.
N.C.: Următorul meu roman. Și după ce îl termin pe acesta, următorul. Nu voi fi niciodată mulțumit de rezultat, dar trebuie să încerc.

Care element al structurii romanului este cel mai important?

A.J.: Limba… putem numi acest aspect *stil*, aș spune mai degrabă *elementele care constituie limba*, munca asupra limbii (lucru care nu este în mod obligatoriu pregnant…).
N.R.: Stilul și subiectul.
N.C.: Limbajul este cel mai important, muzicalitatea frazei.

În ceea ce privește publicul tînăr, credeți că putem vorbi despre o nouă sensibilitate care cere o nouă manieră de a trata subiectele?

A.J.: O nouă sensibilitate? Nimic nu se perimează mai repede decît o nouă sensibilitate. Atunci să se scrie pentru veșnicie: pentru Racine, Baudelaire și Proust. Or să judece ei.
N.R.: Cred că tinerii dovedesc multe idealuri. Orice s-ar spune, nu trebuie să ne fie teamă să le propunem subiecte exigente.
N.C.: Am fost invitat în școli și cred că tinerii sînt destul de interesați de ceea ce se scrie acum.

Care este rolul Festivalului de la Chambéry?

A.J.: Să promoveze… să ofere cititorilor curioși ocazia unor întîlniri la care nu se așteaptă, iar scriitorilor – posibilitatea de a-și întîlni noii cititori.
N.R.: Acela de a aduce laolaltă tot ceea ce se propune cititorilor, de a scoate în evidență romanele care promit și de a permite toate aceste întîlniri dintre scriitori și cititori, care le dau forță și încredere celor dintîi și îi stimulează să ofere ce este mai bun din ei înșiși.
N.C.: Acela de a ajuta scriitorii să se dezvolte și de a-i face cunoscuți publicului.

„NU AŞ PUTEA SPUNE CĂ ÎN ROMÂNIA PROZATORII ROMÂNI SÎNT FAVORIŢII CITITORILOR“

De ce ai recurs la roman?

Ceea ce aveam de spus nu putea fi spus altfel. Pur şi simplu dădea din mine pe dinafară. Deşi eu cred că scrisul este o meserie în sine, pentru care trebuie să te pregăteşti ca pentru oricare alta, trebuie să recunosc cinstit că, de fapt, este mai mult de atît. Cartea asta a ţîşnit din mine ca pasta de dinţi dintr-un tub plin cînd îl presezi un pic: de-a gata.

Festivalul de la Chambéry a avut ca punct de pornire initiaţiva unui profesor care dorea să stimuleze lectura în rîndul elevilor. Cum crezi că ar trebui promovat romanul de debut românesc?

Eu îmi pun întrebarea cum ar trebui promovată cartea românească în general, pentru că este o mare problemă cu difuzarea cărţilor scrise de autori români. După părerea mea, cărţile autorilor români sînt tratate în momentul de faţă ca şi cum ar fi cărţi de poezie, adică ascunse în rafturile de la nivelul bocancului sau în cele de sub tavan. A doua zi după ce mi-am lansat romanul într-o librărie din Cluj, *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului* a ajuns sub grindă, ca să zic aşa, iar în librăriile în care nu l-am lansat, a fost pus direct la nivelul bocancului. Nu mă jenez în mod particular de situaţie, şi alţi autori români sînt trataţi la fel. Situaţia e veche – şi anormală. Prin hazardul biografiei, am fost contrînsă în ultimii doi ani să merg relativ des la Paris, pe cont propriu, şi am apucat să mă obişnuiesc cu librăriile franceze, în care cărţile sînt aşezate în aşa fel încît au demnitate şi sînt vizibile. Iar francezii cu care am stat de vorbă mi-au spus că în Franţa se citeşte în primul rînd proză franceză. Nu aş putea spune că în România prozatorii români sînt favoriţii cititorilor, sînt sigură că le este preferată proza străină. Nu ştiu cum se explică situaţia şi nu ştiu ce anume ar trebui să facem noi, autorii români de toate felurile, pentru a ne recîştiga cititorii. Ştiu că televiziunea are un rol aproape ostentativ în persuadarea cititorilor să se îndrepte înspre 4 sau 5 autori... iar în rest, fiecare se descurcă cum poate. Adică nu se descurcă. Aşa că nu ştiu cum ar trebui procedat pentru a favoriza romanele de debut.

Ce impresie ţi-a lăsat Festivalul de la Chambéry?

A fost o experienţă interesantă. În ultimii ani am refuzat să mai plec undeva, oriunde, convinsă că nu are nici un rost. A fost emoţionant pentru mine să văd că în Chambéry vin la întîlnirile literare studenţii din Torino, însoţiţi de profesorul lor, de Roberto Merlo! Pe studenţii mei nu-i pot convinge să vină nici măcar la lansarea unei cărţi care a fost inclusă în bibliografia lor. La fel, a fost interesant să văd că oameni obişnuiţi, care au de-a face cu literatura numai în calitate de cititori, vin să vadă scriitori, să-i asculte, să le strîngă mîna. A fost dureros pentru mine să aflu de la editori spanioli, englezi şi francezi că nu sînt dispuşi să publice cărţi româneşti, pentru că se gîndeau la costuri şi la faptul că literatura română nu are public, deci nu se vinde. La fel, a fost neliniştitor pentru mine să îmi fie confirmată informaţia pe care o aveam deja, cum că destule volume româneşti apărute în ultimii ani în străinătate, în Italia, în Spania, la edituri mici, au apărut şi atîta tot, în sensul că editorii nu le-au promovat şi nu le-au difuzat. Ştiam de dinainte, de la Marco Cugno şi de la cîţiva scriitori traduşi, că aşa stau lucrurile, că edituri mici din străinătate îngroapă cărţile, dar, oricum, mi s-a strîns inima obţinînd încă o confirmare.

VÉRONIQUE BOURLON: „VA TREBUI SĂ LUCRĂM PENTRU A CONSOLIDA ACESTE DESCHIDERI“

Ce politici veți duce în viitor în ceea ce privește deschiderea către alte literaturi europene?

De patru ani, ne-am dezvoltat politicile de deschidere către literaturile străine contemporane și vom continua această acțiune îndreptîndu-ne interesul către alte țări, culturi, literaturi, către alți autori. După Italia, Spania, Germania, România și Marea Britanie, anul acesta ne-am orientat atenția către Portugalia. Începînd de anul viitor, va trebui să lucrăm pentru a consolida aceste deschideri, construind relații mai puternice cu partenerii noștri, pentru ca aceste inițiative să fie sinonime cu ideea de schimb bilateral. Trebuie să amintesc faptul că cititorii francezi care fac parte din cluburile de lectură constituite în jurul festivalului citesc în original romanele de debut ale partenerilor noștri europeni. Scriitorii străini sînt invitați anual la Chambéry ca urmare a acestor lecturi și a votului cititorilor noștri.

Parteneriatul cu România are loc într-un mod foarte natural. Nu sînt însă și cazurile Spaniei sau Marii Britanii, țări unde nu avem încă cluburi de lectură în franceză. Or, acesta este principiul bilateralității care trebuie dezvoltat.

Politica dezvoltării proiectului nostru va avea așadar în vedere, într-o următoare etapă, consolidarea acestor parteneriate și deschiderea unor cluburi de lectură în franceză în străinătate.

În ceea ce privește francofonia, ne-am arătat în ultimii ani deschiderea către autorii francofoni publicați de edituri franceze, belgiene, elvețiene, tunisiene și din Québec. Căutăm, de asemenea, să dezvoltăm cluburi de lectură și în aceste țări. Am început deja să creăm legături și cu alte structuri din Franța și din străinătate, pentru a imagina împreună deschideri către alte literaturi europene (Țările de Jos, Suedia, Polonia, Croația, Serbia), dar și către alte literaturi (China, Rusia, lumea arabă etc.).

PATTI SMITH »

Dumitru Ungureanu: „Puţine personalităţi ale muzicii rock au atîtea legături evidente cu tezaurul culturii clasice, puţine pot discuta de pe poziţie egală cu poeţi autentici, fie distinşi cu premii, fie outsideri cărora li se recunoaşte valoarea în cerc restrîns“.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Banga

Alt nume din galeria instituţiilor rock, despre care scriam în numărul trecut al SDC, este, fără dubiu, Patti Smith. Rockeriţă pur-sînge, ea întruchipează artistul complex, atins de har. Simbol nonconformist al ultimelor decenii, Patti Smith a trăit permanent la limita greu de conturat dintre genialitate şi alienare. Beneficiara unui talent robust, doldora de vigoare creativ-erotică, în ciuda constituţiei fragile şi-a fizicului complet opus starletelor gen Madonna, Patti a cîştigat admiraţia publicului inteligent şi cultivat. Izbînda nu i-a fost pe măsura standardelor genului, deoarece n-a avut hituri nr. 1, nici vînzări comparabile cu ale unei Joan Baez, de exemplu. Totuşi, statutul lui Patti Smith este inalterabil şi trece dincolo de modă sau curente perisabile. Şi asta fiindcă ea reuşeşte performanţa de-a combina diferite modalităţi de expresie muzicală, poetică şi scenică într-o sinteză cuceritoare, căreia de regulă i se aplică emblema de „cult-art“.

Puţine personalităţi ale muzicii rock au atîtea legături evidente cu (şi se nutresc din) tezaurul culturii clasice, puţine pot discuta de pe poziţie egală cu poeţi autentici, fie distinşi cu premii, fie outsideri cărora li se recunoaşte valoarea în cerc restrîns. Forţînd un pic nota, aş spune că Patti Smith este în primul rînd o bună poetă, preocupată de ambiguităţile fiinţei umane. Ceea ce sună deseori bombastic în multe asemenea încercări lipsite de ecou, la Patti Smith nu distonează, chiar dacă muzica se circumscrie mai degrabă curentului punk, binecunoscut pentru excesele sale dizarmonice. Să se datoreze asta oare faptului că Patti şi grupul ce-a susţinut-o au activat multă vreme pe scena underground din New York-ul anilor '70? Posibil şi facil de admis. Este clar că epoca şi mediul au contribuit decisiv la distilarea mesajului, la epurarea actului artistic de greaţa comercialului cu orice preţ. „Nu-mi vînd sufletul nici lui Dumnezeu!“, declara Patti Smith pe-atunci, în suita altor declaraţii şocante, după tipicul „rupe cu tradiţia!“. Toate astea n-au determinat-o să trăiască în afara societăţii, aşa cum scria într-un cîntec, şi cum chiar supravieţuiau destui inadaptaţi ai capitalismului sufocant.

Semnalele disperate emise de Patti Smith s-au stins în zaţul consumist. Nici un album n-a avut vînzări pasibile de-a transforma pe acida poetă şi cîntăreaţă într-un star de prim-plan, căreia să-i fie aşternut covorul roşu la scara avionului ori să-i sară paparazzi peste gardurile vilei. Şi nu-i lipseau condimentele, sarea, piperul şi ardeiul foarte iute al presei de senzaţie: nenumărate legături cu rockeri din zona punk, new-wave, hard-rock, o lungă prietenie cu fotograful homosexual Robert Mapplethorpe, militantism pentru cauze nobile precum foametea din Etiopia sau disidenţa din Europa de Est, sufocată de Cortina de Fier, implicare în problemele sociale, atitudini anti-războinice ş.a.m.d. Însă, dincolo de banalităţile obişnuite scenei şi culiselor showbiz, femeia cu alură masculină gestiona energia unei conştiinţe hrănite cu poeţii francezi „damnaţi“, cu pictură clasică şi modernă, cu opusurile, arpegiile şi variaţiunile compozitorilor consacraţi. Dacă poezia nu-i era străină, ba dimpotrivă, proza la care s-a „înhămat“ i-a adus National Book Award pentru cartea autobiografică *Just Kids*, în 2010.

Banga, 2012, Columbia, este revenirea la origini, pe o spirală net superioară, tehnic vorbind. Ajutată de vechi prieteni şi colaboratori, Patti Smith editează o duzină omogenă de cîntece meditative, melancolice, fără agresivitatea dinamică a tinereţilor zbuciumate, de-o muzicalitate sofisticată şi-o pasiune impresionantă, cu dedicaţii pentru Amy Winehouse, Maria Schneider, Tarkovski şi referiri la Seneca, Pierro Della Francesca, Amerigo Vespucci sau Columb... Audiţia traduce o stare de catharsis la care nu te-ai aştepta din partea unor bătrîni punk-rockeri precum Patti, Tom Verlaine sau Lenny Kaye. Enigmatic şi plin de fervoare, elegiac, visceral şi elegant, albumul e altceva – şi mai mult – decît un comeback reuşit.

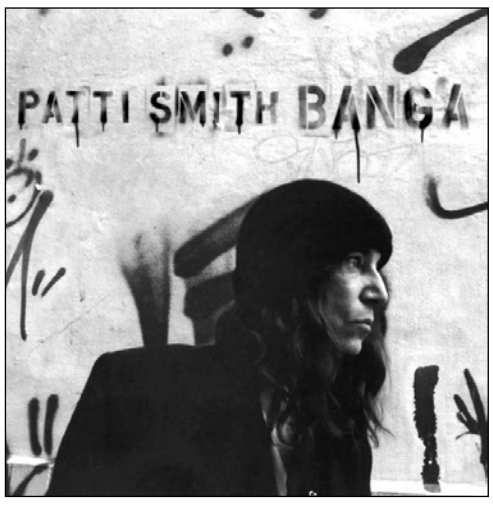

Leo Slezak sau *Cîntecul lui Motley* în turneu în România (II)

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înţeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Pe exemplarul meu din ediţia britanică a memoriilor marelui tenor Leo Slezak (1873-1946), *Cîntecul lui Motley. În care este vorba de amintirile unui tenor înfometat*, apărute la Londra în 1938, s-a păstrat pînă astăzi o scurtă dedicaţie, cu o scriitură clară, cu cerneală roşie şi semnată „Auntie (Mătuşa) Maud“. „Dragă Bryon – scria mătuşa Maud –, sper că vei găsi această carte amuzantă, aşa cum am găsit-o şi eu, după ce l-am ascultat [pe Slezak] la Covent Garden şi la Opera din Paris; un tenor de o calitate superioară şi o fiinţă grandioasă!“ Un preludiu, aş spune, la molipsitorul umor şi ironie ale lui Slezak, ce nu lipsesc de pe nici o pagină a memoriilor sale. Iar în descrierea turneului efectuat în 1920 în România ele abundă.

De la Bucureşti, unde succesul recitalului său a compensat cumva impresiile lăsate de viaţa cotidiană a capitalei, tenorul austriac pleca la Galaţi, oraş ce i s-a părut a fi „cel mai interesant. Semi-oriental în caracter, lipsit de orice sistem de iluminare și mult tăbăcit de bombardamente [...], Galațiul este centrul comercial de frunte al României Mari și toți negustorii își expun mărfurile prin oraș. Deși locul era extrem de populat și în continuă mișcare, starea industriei hoteliere locale era de o primitivitate de neînchipuit. Orice vizitator lipsit de o bună experiență de vînător era devorat de micii săi colocatari. Nu existau lămpi, ci doar lumînări. Oricine ar fi fost interesat de căutarea vechilor timpuri bune ale unei epoci apuse, ar fi putut găsi ceva din caracteristicile lor la Galați. [...] Dar nu mi s-ar rupe sufletul dacă aș fi scutit de ocazia de a revizita orașul“.

Aceleași impresii, redate cu multă ironie, prevalează în amintirile lui Leo Slezak despre Brăila: „un loc foarte plăcut. Ne-a luat trei sferturi de oră de condus de la gară, de-a lungul unor străzi lungi și înguste, cu mici case fără etaj, cu o aparență similară Hotelului Splendid, la care am fost cazați. Numele hotelului nu are absolut nimic de-a face cu natura cazării pe care o oferă, contrariul splendidului.

La concertul meu, publicul a cam lipsit. Unul numai din seria pe care am dat-o în România, în care sala a fost departe de a fi plină, iar promotorul mi-a explicat faptul spunînd că locuitorii Brăilei sînt mai interesați de... cinematografe. În fața mea se căscau șirurile lungi de locuri goale.

Așezarea Brăilei pe Dunăre cred că este o eroare geografică. Dacă printr-o nenorocire mi s-ar întîmpla să mor la Brăila, declar, acum și aici, ca rămășițele mele mortuare să fie mutate de acolo oriunde, fie și la Galați“.

Revenit la București, tenorul pleca mai departe la Cluj, unde ajungea în plină grevă generală, „pe care însă autoritățile militare au tratat-o atît de drastic, încît s-a redus rapid la o grevă a chelnerilor din hotel. Toți vizitatorii hotelului au trebuit să-și aducă singuri mîncarea de la bucătărie. De aprovizionarea cu apă și de lumină aveau grijă militarii“.

Lucrurile nu au mers mai bine nici mai departe și tenorul pare să fi fost marcat pe durată lungă de experiențele sale existențiale, mai curînd decît de impresiile muzicale. Cum suita sa era formată din șase persoane, a decis să nu plece de la Oradea spre Arad cu autobuzul, preferînd să închirieze „una din acele rable, vechituri, pentru care am plătit trei mii de lei, echivalentul a 21 de mii de coroane. Timp de patru ore am săltat și am fost zgîlțîiți pe un drum stricat și ondulat, plin de gropi, printre nori de praf și fum de benzină. Agentul meu și-a mușcat *puțin* limba, pianistul meu s-a lovit de cîteva ori cu capul de acoperișul vehiculului, în timpul părții cea mai unduitoare a călătoriei, iar soției și fiicei mele a trebuit să li se dea, la încheierea deplasării, niște întăritoare pentru a le pune din nou pe picioare“.

„La Arad, sala de concert din Palatul de Artă a fost una din cele mai bune în care am cîntat vreodată. Clădirea, sala și foaierul artiștilor erau toate magnifice – un adevărat Palat de Artă.“

Turneul lui Leo Slezak din 1920 se încheia la Timișoara, unde a ajuns „după o altă călătorie cumplită cu mașina“. „În hotelul din acel oraș, îndemînarea noastră la vînătoarea nocturnă, pe care am căpătat-o la Galați, s-a dovedit nemaipomenit de prețioasă.“

Nimic, din nou, despre experiența muzicală și, cu toată dragostea mea pentru Timișoara, o bănuială mă duce spre posibilele motive ale plecării rapide și a puținelor amintiri despre șederea sa acolo, ale tînărului dirijor Bruno Walter... În memoriile sale, Bruno Walter scria că la Timișoara, unde a stat timp de vreo două luni: „Opera era în același hotel în care locuia toată lumea și care semăna cu locul descris de E.T.A. Hoffmann în *Don Juan*-ul lui; numai că nu erau poeți îmbătați de muzică pe care ecoul prelungit al spectacolului îi atrăgea pe culoarele hotelului, ci mai curînd tineri ofițeri din garnizoana Timișoarei, înveseliți de vin și în căutare de aventuri mult mai puțin fantomatice. Și dacă nu am reușit să mențin disciplina artistică la Operă, în jur domnea un spirit neînfrînat indecent, care mă rănea și de care îmi era rușine, chiar dacă nu mă jena în lucrul meu“.

În ce-l privește pe Slezak, capitolul călătoriei în România se încheie cu descrierea sosirii în gara de la Viena, unde, „primindu-și bacșișul, hamalul s-a grăbit să încerce să mă impresioneze cu faptul că un gulaș costă acum doar 80 de coroane; am calculat repede echivalentul în lei și am spus: «Dumnezeule, ce ieftin!»“.

Oltița Cîntec: „Deși autoritățile și forurile culturale își amintesc de I.L. Caragiale cu ocazia aniversării-comemorării unui număr rotund de ani, ca acum, în 2012, lipsesc programele prin care opera caragialiană să ajungă, măcar în plan european, la locul ce i se cuvine“.

Caragiale, intraductibil?

În „Portretul“ pe care i l-a consacrat, Eugène Ionesco considera că I.L. Caragiale „este, probabil, cel mai mare dintre autorii dramatici necunoscuți“, motivația fiind legată de faptul că a scris, „din păcate, într-o limbă fără circulație mondială“. Dar îi sublinia și universalitatea, remarcînd că, „pornind de la oamenii vremii lui, Caragiale este un critic al omului oricărei societăți“.

DATUL ÎN SPECTACOL
Oltița CÎNTEC

Tot Ionesco trebuie să se fi aflat și în spatele interesului pe care Marcel Cuvelier l-a manifestat pentru montarea *Scrisorii pierdute*, în 1955, la Paris, la Théâtre de Poche. Cuvelier pusese în scenă *Cîntăreața chelă* și *Lecția* cu numai cîțiva ani înainte, în variantele care se pot viziona și acum la La Huchette-ul parizian, și, cu certitudine, despre clasicul nostru auzise de la autorul lor. Francezii zic despre Caragiale că e „le Molière roumain“, evaluare corectă axiologic, numai că opera dramatică a românului e mai puțin numeroasă și infinit mai puțin populară. În timp ce Molière e jucat în întreaga lume, „le Molière roumain“ e condamnat la un veșnic anonimat internațional postum. În primul rînd de noi, compatrioții care, citîndu-l pe același Ionesco, deși ne-a înjurat, am sfîrșit prin a-l admira, și care facem prea puține pentru a-l promova în lume, așa cum ar merita și cum ar face alte națiuni. Există cîteva traduceri ale pieselor sale, ultimele, din 2002, de la precedentul focus, însă rostul textului dramatic e să fie reprezentat în scenă, în fața unui public, și în acest plan lucrurile stau cît se poate de rău. Deși autoritățile și forurile culturale își amintesc de dramaturg cu ocazia aniversării-comemorării unui număr rotund de ani, ca acum, în 2012, lipsesc programele prin care opera caragialiană să ajungă, măcar în plan european, la locul ce i se cuvine. Dacă decidenții au alte liste de priorități, iar vremurile sînt și ele grele, ceea ce mi se pare de neînțeles e atitudinea unor cărturari. Care susțin că e mai înțelept ca despre I.L. Caragiale să vorbim numai noi, între noi! Am constatat empiric existența a două categorii de asemenea intelectuali, mulți, de marcă: prima categorie apreciază că nu e de dorit ca străinătatea să afle despre păcatele societății românești pe care dramaturgul le-a incriminat cu atîta virulență. De parcă articolele documentate din presa lumii referitoare la realitățile autohtone ar fi mult mai onorante! O a doua categorie afirmă că lucrările dramaturgului ar fi intraductibile! Și unii, și alții îi fac scriitorului un deserviciu, menținîndu-l forțat în limitele limbii române. Nu sînt specialist în traductologie, dar consider că pentru orice traducător profesionist sarcina tălmăcirii pieselor lui „nenea Iancu“ ar deveni o provocare. Jocurile de cuvinte, stîlcirile, arhaismele, regionalismele și toate celelalte specificități lingvistice își pot găsi echivalențe într-un optim acceptabil, determinat de sintagma *traduttore, traditore*. Traducerea e, în fond, un proces complex, dificil, imperfect de redare nu atît a literei, cît mai ales a unei semnificații cît mai apropiate de autorul de referință.

Obligația de a ne promova valorile e a noastră

Alții spun că nu există interes! Pardon, monșer! De aceea s-a inventat marketingul, ca să-l creeze ori stimuleze. Bursele pentru traducători, finanțarea unor montări în străinătate pe textele lui Caragiale, seminariile de specialitate ar genera un orizont de interes, pe care opera lui l-ar suscita cu prisosință. Exemple demne de urmat sînt ale polonezilor, ungurilor, cehilor. Ceea ce, iată, încă nu s-a înțeles în materie de politici culturale este că obligația de a ne promova valorile e a noastră, a românilor. Că participarea la competiția valorilor europene e absolut obligatorie și cu cît o amînăm, cu atît continentul va fi captivul clișeelor livrate de televiziuni ce mediatizează infracționalitatea aducătoare de rating. Nu-i o idee originală, ține de domeniul evidenței strategice: „Portretul“ lui Ionesco ar putea constitui startul într-un plan național de popularizare internațională a operei caragialiene. Ionesco însuși, împreună cu Monica Lovinescu, a făcut un gest prin volumul apărut în anii '90, la Éditions de l'Arche. Fiind vorba despre texte de reprezentat scenic, traducerea adecvată ar trebui să combine două perspective: traductologică și teatrologică. Adică să-i mulțumească și pe filologi, și pe oamenii de teatru. Deocamdată, pînă la proiecte în afara granițelor și pînă se vor pune de acord filologii și traductologii, practicienii au recurs la formule nonverbale de „traducere“ a lui I.L. Caragiale: Mihai Mălaimare a realizat spectacole cu statui vivante, iar Gigi Căciuleanu a imaginat un spectacol de teatru coregrafic, intitulat *D'ale noastre*. Merită văzute!

VOI N-AȚI ÎNTREBAT
fără zahăr VĂ RĂSPUNDE
BOBI

Către Comisia de Etică

În urma tot mai deselor acuze de plagiat, aduse unor oameni de prim rang ai țării, rang în care consider că mă încadrez, vă aduc la cunoștință împrejurările în care am compus o poezie care este posibil să semene cu altă poezie. Dar felul în care am simțit emoțiile creatoare va demonstra fără echivoc faptul că eu și numai eu puteam fi adevăratul autor.

Toamna trecută, într-o seară, mă întorceam pe jos de la Clubul Presei, unde am consumat circa cinci halbe de bere. Trebuind musai să fac treaba mică, am intrat într-un desiș. Acolo, între ramuri, mai multe vrăbii dădeau obosite din aripi și se așezau în cuiburi. Eu, cu cucul în mînă, ce puteam să le urez, decît noapte bună? Așadar, strofa unu:

Somnoroase păsărele Pe la cuiburi se adună, Se ascund prin rămurele, Noapte bună!

Somn din p###!

La insistențele mamei, am eliminat versul cinci, întrucît erau suficiente patru. Starea de ebrietate a început să-mi deformeze percepția. Vedeam pipili dublu, ca pe două izvoare care se opreau brusc și curgeau iar, ca într-un suspin repetat, întrucît sughițam. Desișul părea acum ditamai codrul, dar el nu suspina, el tăcea. M-am gîndit să dau o fugă în Grădina botanică, să văd dacă s-au culcat florile, dar era prea mult de mers și am prezumat că s-au culcat, că doar nu era să se uite la televizor. Apoi m-am împiedicat de un boschetar care zăcea pe iarbă și care a tresărit la gîndul că e poliția. I-am zis să doarmă în pace, așa cum reiese din strofa doi:

Doar izvoarele suspină, Pe cînd codrul negru tace. Dorm și florile-n grădină, Dormi în pace!

Cum am scris strofa trei? Păi, traversam Bahluiul și am văzut ceva plutind. Era o pungă de plastic, dar semăna izbitor cu o lebădă care se ducea să se culce între trestii. Ce noroc pe tine, că nu am undița să te prind! Ai niște îngeri păzitori, ceva! Am vrut măcar s-o scuip, dar mi s-a întors în gură ceva de la masa de prînz. Nevastă-mea prăjise niște somn. Somn de Prut, cu carnea albă și dulce:

Trece lebăda pe ape Între trestii să se culce Fie-ți îngerii aproape, Somnul dulce!

Eu nevestei îi zic mîndră. Cînd dă mîndra cu mopul, toată gresia luceşte lună, de zici că-i patinoar. Parcă am fi la emisiunea aia, „Feerie pe gheață“. În noaptea cu pricina mi-a deschis ușa pe întuneric, să nu-i sară somnul, a alunecat și s-a ridicat. Am pupat-o ca să-i treacă, după care am pupat-o în continuare, ca un soț bun, pentru a menține armonia căsniciei, cu toate că adormeam din două în două minute. După care ne-am zis noapte bună și ne-am întors cu fundul unul la altul:

Peste-a nopții feerie Se ridică mîndră luna, Totu-i vis și armonie, Noapte bună!

Suplimentul de CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași“. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași“. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași“.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Senior editor: Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:
Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Dragoș Cojocaru, Radu Pavel Gheo, Veronica D. Niculescu, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Codrin Liviu Cuțitaru, Daniel Cristea-Enache, Florin Irimia, Bogdan Romaniuc.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu. **Film:** Iulia Blaga. **Teatru:** Oltița Cîntec.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu.

TV: Alex Savitescu.

Actualitate: R. Chiruță, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu.

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

PROMETHEUS

Iulia Blaga: „Nu putem să nu remarcăm coerenţa vizuală, rigoarea şi sobrietatea acestui film care se ridică peste ce am văzut în materie de SF în ultima vreme, dar care, chiar Lindelof o spune, nu e la fel de profund şi de consistent pe cît e de reuşit vizual".

ENŢICLOPEDIA ENCARTA
Luiza VASILIU

Săptămînă

Uneori, ai zile atît de extraordinare, încît tot ce trebuie să faci după ce se termină e să te-ntinzi pe canapea şi să mulţumeşti că există cuvîntul „extraordinar".
Problema e că, dacă te-apuci să le povesteşti cuiva, o să ţi se spună fugi domnule de-aici, aşa că mai bine nu povesteşti. Oricum, zilele tale au fost extraordinare tocmai pentru că par de necrezut, nedomesticite încă de ordinile logicii. Totul a început luni, cînd în autobuzul 300 am văzut o doamnă la vreo 50 de ani, genul care-ar fi putut fi foarte bine profesoară de fizică (dar poate nu e), călătorind regulamentar, cu un unicorn albastru gonflabil în mîna stîngă. În primul rînd, nici măcar nu ştiam că se pot găsi unicorni la noi în ţară – dacă află cineva unde se fabrică, să-mi spună, pentru că vreau mai mulţi. În al doilea rînd, orice săptămînă care-ncepe cu un unicorn e o săptămînă bună. Luni seară, mergeam pe Aviatorilor şi purtam papion, eu, care n-am avut niciodată asemenea obiceiuri spilcuite. Papionul era corai, Aleea Alexandru era plină de sute de oameni cu papioane care protestau împotriva OUG nr.27/2012, Institutul Cultural Român era, şi încă mai e, o instituţie care trebuie apărată. După protestul din faţa ICR, cînd trecuse cu puţin de miezul nopţii şi terasa de la MŢR se mai golise de lume, am avut brusc un moment în care lucrurile au devenit limpezi, ca şi cum aş fi primit *inside information* despre tristeţea resemnată care stă în miezul lumii, despre disperarea şi singurătatea oamenilor, despre fără speranţă. Marţi dimineaţă revenisem la gîndurile mele bune dintotdeauna, la cafea şi la cel mai nou album Smashing Pumpkins. De miercuri nu-mi mai amintesc mare lucru, dar e probabil vina mea şi nu vina zilei de miercuri. Şi ajungem la joi. Cînd am umblat ore întregi printr-o librărie cu cîte un balon (verde, cu heliu) agăţat de bretelele rochiei. Cît pe ce să creadă lumea că sînt o fată cu urechi imense de iepure, cît pe ce să fac doi paşi şi hop, al treilea să fie în aer. Dar cel mai extraordinar lucru se-ntîmplă chiar acum, vineri, 22 iunie, la 5 dimineaţa. E de la sine înţeles că nu pot sufla o vorbă. Doar „mulţumesc".

ISSN 1584-8272

De la grădina zoologică la grădina raiului intergalactic

FILM
Iulia BLAGA

Aventurile leului Alex (Ben Stiller), zebrei Marty (Chris Rock), girafei Melman (David Schwimmer) şi hipopotamului Gloria (Jada Pinkett Smith) continuă în reuşita parte a treia a seriei *Madagascar*. Sfîrşitul celei de-a doua îi lăsase pe eroi în Africa. Acum, cei patru prieteni vor să revină acasă, la grădina zoologică din Central Park, New York, dar pînă atunci trebuie să ajungă la Monte Carlo, oprindu-se de aici la Londra şi la Roma.

Regizat de Eric Darnell, Tom McGrath şi Conrad Vernon, al treilea film al seriei demarate în 2005 se sprijină pe momente spectaculoase şi pe un umor de calitate care speculează atît specificul naţional al diverselor personaje, cît şi fiecare situaţie în parte. Culmea, pe cît sînt personajele de unidimensionale și de lipsite de sex appeal atunci cînd le vezi în poze, pe atît de flamboaiantă, de intensă și de colorată e aventura lor întinsă pe 93 de minute. Mai că n-ai vrea să se termine. Cel mai reușit personaj e teribila Chantel DuBois (voce – Frances McDormand), șefa brigăzii Animal Control, o cucoană rea, dar inepuizabilă în resurse. În drum spre casă, animalele de grădină zoologică vor cunoaște și viața de spectacol, pentru că se vor salva cu echipa unui circ ambulant, de care se lipesc mințind că sînt și ele animale de circ. E de așteptat ca undeva, la final, să pîlpîie dilema circ sau ZOO, dar spectatorului chiar că nu-i pasă, captivat de inventivitatea detaliilor, de ritmul susținut al poveștii și de aerul ingenuu al personajelor. Văzut la Cannes în luna mai, unde a avut premiera mondială în Selecția Oficială și, normal, în afara competiției (de fapt, *Shrek 2* a fost inclus în 2004 chiar în competiția Cannes-ului), *Madagascar 3* a avut aerul unui foc răcoritor de artificii peste o ediție cu puține vîrfuri. Alături de actorii numiți mai sus, și-au mai împrumutat vocile și Cedric the Entertainer, Jessica Chastain, Bryan Cranston și Martin Short.

ADN-ul „lipicios"

„Nimeni nu vrea să vadă un film în care oamenii plutesc prin spațiu și discută despre esența vieții", crede Damon Lindelof, co-scenarist alături de Jon Spaihts al filmului *Prometheus,* regizat de veteranul Ridley Scott. Cu trimiteri la SF-urile precedente ale acestuia – *Blade Runner* și *Alien* (cu care împarte, crede regizorul, același ADN lipicios) –, beneficiind din nou de colaborarea artistului elvețian H.R. Giger, *Prometheus* e și primul film în 3D realizat de septuagenarul cineast. Pentru toată lumea e de la sine înțeles că va urma o continuare. Pînă atunci, nu putem să nu remarcăm coerența vizuală, rigoarea și sobrietatea acestui film care se ridică peste ce am văzut în materie de SF în ultima vreme, dar care, chiar Lindelof o spune, nu e la fel de profund și de consistent pe cît e de reușit vizual. Miezul i se fărîmițează pe parcurs, după ce începuse în forță cu acea introducere în maniera unui poem vizual, cu un „alien" autodistrugîndu-se și recompunîndu-și ADN-ul într-o cascadă spectaculoasă (deschiderea filmului s-a filmat în Islanda). Probabil că acesta e chiar ADN-ul la care se referă Ridley Scott, dar pe parcurs ideea pămîntenilor care într-un viitor îndepărtat călătoresc în Univers pentru a-i căuta pe cei care i-au creat se răsucește spre un scenariu banal în care extratereștrii nu vor decît să distrugă Pămîntul, drept pentru care pornirile filosofice ale eroilor vor fi lăsate la o parte în favoarea intervenției în forță. *Prometheus* dă impresia unui film care încearcă să se apropie de ideea SF-ului filosofic, nescăpînd din ochi nici componenta comercială. Păcat că, dacă va exista o a doua parte, 90 la sută din distribuția de acum nu va mai putea fi folosită. Ridley Scott a strîns o echipă omogenă. Cei mai pregnanți sînt Michael Fassbender (unul dintre cei mai versatili actori ai momentului), Noomi Rapace (o figură interesantă pe care nu o poți confunda) și diva Charlize Theron (despre care nu știi oricum dacă e robot sau om). Ridley Scott și cei doi scenariști ai lui nu ne ajută să răspundem unor vechi întrebări (cine sîntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm?) și nici nu le nuanțează. Filmul suferă de boala prezentului, de o superficialitate neintenționată. Nu vedeți că nici noi nu mai avem răbdare să stăm și să „cujetăm"? Personal, chiar aș vrea să văd un SF despre niște oameni care plutesc în spațiul cosmic și discută despre nemurirea sufletului.

Madagascar 3: Fugăriți prin Europa/Madagascar 3: Europe's Most Wanted. **Regia: Eric Darnell, Tom McGrath și Conrad Vernon. Voci: Ben Stiller, Chris Rock, David Schwimmer, Jada Pinkett Smith, Frances McDormand**

Prometheus. **Regia: Ridley Scott. Cu: Noomi Rapace, Michael Fassbender, Guy Pearce, Idris Elba, Logan Marshall-Green, Charlize Theron**